

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 6 (583)

Valstybinių aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimas: susitarta dėl bendrų pertvarkos principų

Kovo 16 d. įvyko antrasis Ministro Pirmininko sudarytos valstybinių aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo darbo grupės posėdis. Posėdyje susitarta dėl bendrų optimizavimo principų. „Rengiant planą, kurio pagrindinis tikslas yra pagerinti mokslo ir studijų kokybę, svarbu numatyti, kaip su turimais ištekliais pasiekti geriausių rezultatų – kaip racionaliai ir tikslingai sutelkti išteklius, kaip, kur ir kurias mokslo ir studijų sritis sustiprinti. Turime vadovautis ne pageidavimais, o aiškiais kriterijais: kokybės, efektyvumo, atitikties šalies ir regionų poreikiams, finansinio pagrįstumo“, – sako švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė.

Sutarta, kad pertvarkytame tinkle galėtų likti trijų tipų universitetinės aukštosios mokyklos: klasikinis plačios aprėpties universitetas, technologijos universitetas ir

specializuota akademija. Dėl nedidelės aukštojo mokslo sistemos apimties pastarieji du tipai gali būti plačios aprėpties universiteto dalimi. Vilniuje ir Kaune siūloma telkti po vieną klasikinį universitetą. Dėl kitų tipų ir konkrečių aukštųjų mokyklų darbo grupė svarstys vėlesniuose posėdžiuose. Sutarta, kad tos pačios krypties studijos viename mieste neturėtų būti dubliuojamos. Darbo grupė sutarė, kad Vilniaus universitetų filialai Kaune ir Kauno universitetų filialai Vilniuje nėra tikslingi. Tačiau didžiųjų universitetų filialai galėtų veikti mažesniuose miestuose, jei juose būtų pakankamas aukštąjį išsilavinimą turinčių specialistų poreikis.

Taip pat suformuluota nuostata, kad tinklo optimizavimo dalis turėtų būti ir sujungiamų aukštųjų mokyklų valdymo, ir vidaus struktūrų pertvarka, iš kelių giminingų padalinių formuojant naujus akademinus

vienetus. Taip būtų sutelkta tai, kas geriausia, išvengiant galimo kokybės praradimo, jeigu didesnės mokyklos padaliniai mechaniškai užgožtų prijungiamuosius.

Ministro Pirmininko sudarytai valstybinių aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo darbo grupei vadovauja švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė. Į darbo grupę įtraukti Vyriausybės, Švietimo ir mokslo ministerijos, visuomenės, verslo, studentų atstovai ir ekspertai. Darbo grupei pavesta parengti ir iki 2017 m. balandžio 28 d. pateikti Vyriausybei pasiūlymus dėl valstybinių aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo pagal kokybę, atitikties poreikiams, efektyvumo, potencialo sutelkimo ir finansinio pagrįstumo kriterijus. *Švietimo ir mokslo ministerijos Komunikacijos skyriaus kovo 16 d. pranešimas*



Mokslo darbų redaktorė Aldona Kaluiniene apdovanota Valstybinės lietuvių kalbos komisijos diplomu

ŠIAME NUMERYJE

VGTU pasiekimai įvertinti tarptautiniuose reitinguose 2 p.

Išsilavinusi pilietinė visuomenė – valstybės patrauklumo ir saugumo garantas 3 p.

LR Seimo, Švietimo ir mokslo ministerijos pranešimai 3–5, 7–12 p.

Lietuvos mokslininkų sąjungoje: nauji akademinės bendruomenės projektai 4 p.

Kam neįtiko etnologijos studijos? 5 p.

Tęsiame diskusiją apie Lietuvos universitetų situaciją 6–7 p.

Jaunojo tyrėjo puslapis. Kuo diplomuotas specialistas pranašesnis už savamokslį? 8 p.

Mokslas – verslui: ekologiškos gamybos plėtra 8 p.

Naujos knygos: kur įvyko Saulės mūšis 10 p.

Algirdo Juliaus Greimo metams 11 p.

VALSTYBINĖJE LIETUVIŲ KALBOS KOMISIJOJE

Apdovanojimai už mokslo kalbos puoselėjimą



Kalbos komisijos apdovanojimų laureatai: G. Grigas, V. Šmaižytė, T. Jevsikova ir A. Kaluiniene kartu su Kalbos komisijos pirmininke D. Vaišniene, Lietuvos akademinės leidyklų asociacijos prezidentu G. Vaškeliu ir Kalbos komisijos nare, Lietuvių kalbos instituto Terminologijos centro vadove A. Auksoriūte

Kovo 2 d. Lietuvos mokslų akademijoje buvo įteikti Valstybinės lietuvių kalbos komisijos apdovanojimai už reikšmingus lietuviškos terminijos kūrimo darbus, mokslo kalbos plėtojimą ir visuomenės kalbinį švietimą. Diplamai ir Roko Dovydeno sukurta skulptūrelė „Sraige“ įteikti:

Vilniaus universiteto prof. dr. Valentina DAGIENEI, doc. dr. Gintautui GRIGUI ir dr. Tatjanai JEVSIKOVAI – už lietuviškos kompiuterijos srities terminijos kūrimą, terminų žodynų rengimą;

Aldonai KALUINIENEI – už mokslinių ir taikomųjų kalbotyros darbų redagavimą;

žurnalistei, komunikacijos specialistei Vytautei ŠMAIŽYTEI – už Nacionalinio diktanto konkurso organizavimą.

Apdovanojimus įteikė Kalbos komisijos pirmininkė dr. Daiva Vaišniene ir Lietuvos mokslų akademijos prezidentas prof. Valdemaras Razumas.

Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos instituto mokslininkai prof. dr. Valentina Dagienė, doc. dr. Gintautas Grigas ir dr. Tatjana Jevsikova yra parengę kompiuterijos terminų žodyną, vadovėlių ir mokomųjų knygų, publikacijų informatikos terminijos klausimais, sukūrę ir į vartoseną įdiegę nemažai lietuviškų kompiuterijos terminų. Svarbiausi darbai:

Valentina Dagienė, Gintautas Grigas ir Tatjana Jevsikova. Enciklopedinis kompiuterijos žodynas, I–III leid. Vilnius, 2005, 2008, 2012; Programinės įrangos lokalizavimas. Monografija. Vilnius, 2010; Programinės įrangos lokalizavimo pagrindai. Vadovėlis. Vilnius, 2011; Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas. Vilnius, 2016.

Aldona Kaluiniene daugelį metų dirba mokslinės literatūros kalbos redaktore: 1972–1992 m. leidykloje „Mintis“, nuo

■ Nukelta | 2 p.

Apdovanojimai už mokslo kalbos puoselėjimą



Renginyje koncertavo Lietuvos muzikos ir teatro akademijos studentai Miglė Kristina Sakavičiūtė ir Marius Dominykas Sakavičius. Virginijos Valuckienės nuotr.



Dr. Tatjana Jevsikova



Doc. dr. Gintautas Griga

■ Atkelta iš 1 p.

2001 m. Lietuvių kalbos instituto leidykloje. Ji redagavo ne vieną reikšmingą kalbotyros mokslo leidinį. Iš pastaraisiais metais sureduotų darbų išskirti šie: Baltų kalbų atlasas. Prospektas, Rīga, Vilnius, 2009; Baltų kalbų atlasas. Leksika. Flora, I d., Vilnius, 2013; Lituauzinis Augusto Schleicherio publikimas, I ir II t., Vilnius, 2008, 2014; žurnalai „Archivum Lithuanicum“ ir „Terminologija“. Vytautė Šmaižytė yra pagrindinė Nacio-

nalinio diktanto rengėja ir koordinatore. Jos pastangomis kiekvienais metais vis daugiau žmonių diktantą rašo ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse. Nuo 2013 m. rengiamo nacionalinio diktanto dalyvių skaičius išaugo nuo 3 iki daugiau kaip 23 tūkst.

Apdovanojimai už lietuvių kalbos puoselėjimą skiriami nuo 2015 m. Pirmieji buvo apdovanoti geriausi mokslinių leidinių redaktoriai. ■

Tarptautiniame reitinge pagal studijų kryptis – VGTU proveržis

Paaikėjo tarptautinio universitetų reitingo „QS World University Rankings by Subject“, vertinančio aukštąsias mokyklas pagal skirtingas mokslo ir studijų kryptis, rezultatai. Šiemet juose reitinguoti trys Lietuvos universitetai.

Lietuvos universitetai šiemet įvertinti 6-ioje kryptyse, VGTU – vienintelis Lietuvos universitetas, reitinguotas net 4 iš jų. Kaip ir praėjusiais metais, šiemet pasauliniame reitinge VGTU statybos inžinerijos ir statinių konstrukcijų kryptyse užima 101–150 vietą.

VGTU yra vienintelis Baltijos šalių universitetas pasiekęs tokį aukštą reitingą statybos inžinerijos mokslo srityje. 101–150 vietoje tarp visų universitetų VGTU yra ir architektūros bei užstatytos aplinkos kryptyse. Šis universitetas taip pat reitinguotas verslo ir



VGTU rektorius prof. Alfonsas Daniūnas – vieno iš verčiausių Lietuvos universitetų vadovas

vadybos studijų kryptyse ir užima 201–250 vietą, o ekonomikos ir ekonometrijos kryptyse – 301–350 vietą tarp pasaulio universitetų. Šie pasiekimai – aukščiausi Lietuvoje. „Tokiose srityse, kaip statybos inžinerija

ir statinių konstrukcijos bei architektūra ir užstatyta aplinka, VGTU jau seniai turi užsitikrinęs gerą vardą, tačiau šių metų reitingų rezultatai rodo VGTU proveržį ir socialiniuose mokslo srityse. Atsižvelgiame į pasaulines tendencijas, pagal kurias šiuolaikinis techniškas universitetas turi būti stiprus ne tik technologijų, bet ir socialiniuose mokslo srityse. Remiamės kitų šalių techninių universitetų patirtimi, todėl universitete ruošdami aukšto lygio šiuolaikinius specialistus prie technologinių profesinių dalykų pridėdame ir verslo įgūdžių, ekonomikos, vadybos pagrindus. Socialiniai mokslai VGTU taip pat remiami technologijomis. Ši savybė yra unikalus VGTU išskirtinumas, kuris šiuose reitinguose įvertintas tarptautiniu mastu“, – sako VGTU rektorius prof. dr. Alfonsas Daniūnas.

Į reitingą taip pat patekęs VU reitinguotas lingvistikos kryptyse (201–250 vieta) bei fizikos ir astronomijos srityse – 251–300 vieta.

Šiais metais reitinge „QS World University Rankings by Subject“ buvo vertinamos 46 studijų kryptys. Iš viso įvertinti 4 438 universitetai, tačiau reitinguotos buvo tik 1 117 aukštojo mokslo institucijų. Jos buvo vertinamos pagal reputaciją tarp akademikų, reputaciją tarp darbdavių bei pagal publikacijų citavimo rodiklius. „QS World University Rankings by Subject“ reitingas, priešingai nei kai kurie kiti, neatsižvelgia į pačių aukštųjų mokyklų teikiamus duomenis, naudoja tik išorinius šaltinius ir mokslinių publikacijų duomenų bazes. Parengta pagal Vilniaus Gedimino technikos universiteto Rysių su visuomene skyriaus pranešimą ■

Susitikimas su švietimo ir mokslo viceministru dr. G. Viliūnu

Lietuvos mokslininkų sąjungos tarybos deleguota grupė kovo 8 d. Švietimo ir mokslo ministerijoje susitiko su viceministru dr. Giedriumi Viliūnu, kuriojančiu aukštąjį mokslą. Susitikime dalyvavo Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas, „Mokslo Lietuvos“ vyr. redaktorius prof. dr. Jonas Jasaitis, LMS vicepirmininkė ir Lietuvos jaunųjų mokslininkų sąjungos pirmininkė dr. Milena Medineckienė, LMS vicepirmininkas, MRU prof. dr. Alvydas Baležentis, LMS tarybos narys Valentas Daniūnas, atsakingas už „Mokslo Lietuvos“ internetinę svetainę, ir Vilniaus universiteto profesorius, vyriausiasis mokslo darbuotojas Leonidas Sakalauskas.

Susitikimo idėja kilo išryškėjus, kad akademinė bendruomenė turi ne tik operatyviai gauti informaciją apie Vyriausybės planus

pertvarkyti mokslo ir studijų institucijas, bet ir pati aktyviai dalyvauti, tiek planuojant naujoves, tiek jas įgyvendinant. LMS pirmininkas prof. J. Jasaitis akcentavo, kad susidaryti išsamų planuojamų permainų vaizdą iš gana epizodiškų, o neretai ir prieštaringų žiniasklaidos pranešimų nėra įmanoma. Tai ypač išryškėjo per kovo pradžioje įvykusį susitikimą su LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininku akad. Eugenijumi Jovaiša. Kai kurių žiniasklaidos leidinių akivaizdus priešiškas neseniai išrinktai Seimo daugumai ir kitoms valdymo institucijoms trukdo akademinė bendruomenė nuolat dalyvauti pertvarkos procese. Prie tarpusavio supratimo neprideda ir nepakankamai apgalvoti kai kurių valdžios atstovų neigiami pasisakymai apie aukštojo mokslo situaciją, studijų kokybę, mokslo ir verslo sinergiją.

Dalykiško, abipusio supratimo atmosferoje vykusio pokalbio metu pasikeista nuomonėmis apie planuojamą aukštojo mokslo pertvarką, ministerijos ir akademinės bendruomenės nuolatinio bendradarbiavimo sistemos sukūrimą, operatyvesnę informacijos sklaidą, mokslo populiarinimo ir kai kurių profesinių periodinių leidinių atkūrimo galimybes. Užsiminta ir apie mokslininkų veiklos vertinimo kriterijus, kurie negali būti vienodi gamtos, technologinių, socialinių ir humanitarinių mokslų atstovams. Paliesta ir planuojamos pertvarkos įtaka regionų raidai.

Viceministras dr. G. Viliūnas informavo apie kovo 6 d. suformuotą darbo grupę, kuri turi išnagrinėti ne tik iš aukštųjų mokyklų, bet ir iš savivaldybių, verslo asociacijų bei nevyriausybinių organizacijų gautus pasiūlymus ir iki balandžio 28 d. pateikti Vyriausy-

bei pasiūlymus dėl aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo bei išteklių konsolidavimo. Todėl šiandien dar per anksti kalbėti apie tai, kaip gali būti pertvarkytas Lietuvos universitetų tinklas. Siekiama parengti šiuolaikišką aukštųjų mokyklų infrastruktūros projektą, reformuoti mokytojų rengimo ir perkvalifikavimo sistemas, stiprinti bendrojo ugdymo ir profesinio rengimo kokybę.

Lietuvos mokslininkų sąjungos atstovai pabrėžė, kad akademinė bendruomenė gali tapti labai aktyvia pertvarkos procesų dalyve, jei valdymo institucijos nuolat bendradarbiaus su mokslo ir studijų institucijomis, jaunaisiais ir patyrusiais mokslininkais bei šakinėmis mokslininkų draugijomis. Lietuvos mokslininkai, per pastaruosius

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Kas lemia valstybės patrauklumą?

Prof. dr. Jonas Jasaitis

Iš sumaniai tvarkomos valstybės jos piliečiai nebėga. Judriame nūdienos pasaulyje visada atsiranda žmonių, nenustygstančių vienoje vietoje. Jie išvyksta ir vėl grįžta, plėtoja tarptautinį verslą, domisi kitų tautų kultūros lobiais ir siekia pritaikyti kitokią patirtį savo gimtinėje. Nieko nuostabaus, kad kai kurie iš jų nusprendžia apsigyventi kitoje valstybėje, radę juos labiau dominantį darbą, kitatautį gyvenimo draugą ar draugę, susižavėję svečios šalies gamtovaizdžiu ar nusprendę, kad jiems naudingesnis kitokios zonos klimatas.

Tačiau masinis piliečių bėgimas iš savo gimtinės pirmiausia liudija apie tai, kad gyventi joje darosi neįmanoma ir net nesaugu, kai nematyti perspektyvų, kad dabartinė nepalanki situacija netrukus pasikeis. Du dešimtmečius trunkantys emigracijos procesai liudija apie piliečių nepasitikėjimą valdančiais, apie išplitusią korupciją ir kitokį nusikalstamumą, apie valdančiųjų nepagarbą savos valstybės visuomenei. Didėjanti socialinė nelygybė ir neteisėybė, nedarbas ir skurdas skaldo ir ardo visuomenę, griauna pilietiško pagrindu. Tokioje visuomenėje plinta tarpusavio susipriešinimas, pyktis, daugėja beprasmiško žiaurumo ir smurto apraiškų. Darosi vis sunkiau ne tik paprašyti šalia gyvenančio žmogaus paramos ar užtarimo, bet net pažvelgti vienas kitam į akis.

Skandalingiausia, kai tai vyksta valstybėje, tik visai neseniai nusimetusioje svetimų primestą jungą ir sugrįžusioje į savarankiškų šalių būrį, vėl atstaciūsiuose savo vardą pasaulio žemėlapyje. Kiekvieno, pragyvenusio bent pusę savojo amžiaus, galima paklausti, kada labiausiai jauteisi laimingas. Daugelis mano kartos žmonių atsakytų, kad tai buvo tautos Atgimimo laikotarpis – 1988–1991 metai, kai nieko nebedami rinkomės į daugiataukstantinius mitingus, drąsiai sakėme tiesą, nekrepdami dėmesio, kad kažkam, dar vis labai galingam, tai gali nepatikti, kai atkūrėme Vytauto Didžiojo universitetą ir reorganizavome kitas aukštąsias mokyklas. Tai buvo metai, kai dalijomės užplūdusiomis viltimis su ką tik sutiktaisiais, kai dauguma tikrai jautėsi Lietuvos žemės vaikai.

Tada mus suprato net priešiško tautai režimo atsiūsti ir jau ne vienerius metus čia išgyvenę kitataučiai. Net prasilavinę kariškiai, kurių smegenų dar nebuvo užtemdžiusi nuožmi sovietinė propaganda, kurie rimčiau domėjosi, kaip čia klostėsi gyvenimas iki okupacijos, suprato Lietuvos laisvės siekius. Tada profesorius Bronius Kuzmickas rašė apie „rusiškai ar lenkiškai kalbančius lietuvius“, turėdamas mintyje ne jų tautybę, o tą pačią – lietuvišką – gimtinę. Tarp Parlamento ar Televizijos bokšto gynėjų greta vienas kito stovėjo ir kai kurie čia užaugę rusai bei lenkai.

Kas atsitiko dabar? Kodėl šių dienų valdantieji, tarsi ir mūsų pačių išrinkti, ne tik nesugeba kurti stiprėjančios valstybės strategijos, bet net nesuvokia, kaip stabdyti destruktinius procesus. Kodėl jie, tarsi mažamoksliai kolchozo sąskaitininkai, sugeba tik skaičiuoti, kiek sumažėjome per pastaruosius keletą metų, ir, tuos skaičius perkeldami į ateitį, prognozuoti, kad lygiai taip pat ir toliau „mažėsime“? Skrupulingai, vos ne vieneto tikslumu, skaičiuojame, kiek sumažėjo pirmokų ir dvyliktokų, įstojuosiu į universitetus ir juos baigusiu, o po to teigiame, kad štai po dešimties metų mūsų liks dar mažiau, o po dvidešimties – dar trigubai mažiau.

Įtikinėjame save ir kitus, kad investuoti į atokesnius regionus esą visai neperspektyvu, nes ten atseit galimi tik „žolės ar šieno ravėjimo“ projektai, nes ten esą nėra specialistų, galinčių susidoroti su šiuolaikinėmis technologijomis. Ir iš viso ten nebėra net galimų juodadarbių, nes etatiniai „pašalpų valgytojai“ net savo kiemo nebesugeba išsišluoti. Kiekvieno rajono miesteliuose uždarinėjame mokyklas, likimo valiai palikdami net neseniai už ES paramos lėšas restauruotus pastatus ir stadionus. Ir meluojame patys sau, kad taip esą tvarkomės „ūkiškai“, neva taupome valstybės biudžeto lėšas.

Viską tik „optimizuojame“ ir „konsoliduojame“, o mūsų broliai ir kaimynai, mūsų vaikai ir vaikaičiai kraunasi lagaminus. Ir traukia sau, kas į Airiją ar Daniją, kas į Norvegiją ar net Islandiją. „Neoptimizuojame“ tik valdymo institucijų. Antai vienos mokslo projektus administruojančios institucijos personalas neseniai įsikūrė gana atokiai nuo pagrindinės būstinės esančiuose kažkada buvusios ministerijos rūmuose. Šviesūs, koridoriai, erdvūs kabinetai... „Tai kad ten, kur

buvome, nebetelpame...“ Bet ką jūs administruosite, jei studijuojančių ir užsiimančių mokslu kasmet vis mažiau ir mažiau? Ką jūs, atsako, mes nebespėjame. Mes užversti darbais, mums verkiant reikia naujų etatų. O štai ir kita – „stebėsenos“ agentūra per keletą metų išaugo trigubai. Ir atlyginimai – visiškai „žmoniški“. Tiems apie emigraciją mąstyti nereikia, jiems ir čia visai gerai.

Nusikelkime mintimis į Lietuvos 1920-uosius. Ką tik baigėsi nepriklausomybės gynimo kovos. Kraštas nusiaubtas, nualintas, apiplėštas. Daugybė mažaraščių, dalis – visai beraščių. Į žemę susmegusios trobelės, apiplyšę žmonės, nedirbami, krūmais apaugę laukai. Ką tik praūžusio pasaulinio karo nuniokoti kaimai ir miesteliai. Bet akys dega būsimo laisvo gyvenimo viltimi. Ką tik iš nepriklausomybės kovų į gimtinę grįžęs vaikinukas, jau spėjęs ir kulku švilpimą pajusti, ir sužeistus draugus iš mūšio lauko išnešti, dabar tapo ūkininku. Ką Lietuvos valdžia žadėjo, tą ir tęsė: iš subyrėjusio dvaro pakankamą gabalą žemės atrėžė. Na ir kas, kad iš tėvų tik kumeliuką galėjo gauti. Užaugo iš jo puikus arklys, dailiai ars savo žemę.

Tie, kurie nei tėvų, nei senelių pasakojimų apie tuos laikus negirdėjo, tegu atsiverčia Vilniaus universiteto profesoriaus Zenono Norkaus monografiją „Du nepriklausomybės 20-mečiai“ (2014). Priekabus skaitytojas ras ten ir vieną kitą netikslumą ar paviršutinišką aprašymą. Bet net ir jis negalės atsipeikėti nuo labai stipraus, nepaneigiamais faktais pagrįsto teigiamo įspūdžio apie Pirmosios Respublikos 20-mečių. Nebuvo to laiko valstybė „rojus žemėje“, tačiau pasiekimai, ugdant pilietinę visuomenę, yra įspūdingi. Kad eiliniai žmonės paskui visą dešimtmetį kovotų su okupacinės valdžios struktūromis, nepasiduodami iš įvairių pusių sklindantiems įtikinėjimams, esą toks pasipriešinimas – beprasmis, jų idėjiniai įsitikinimai turėjo būti labai tvirti. Be tokio pasaulėžiūrinio užtaiso nebūtų galimybės atsirasti ir nepalaužiamam Sąjūdžiui. Todėl dabartinis visuomenės susipriešinimas ir pasaulėžiūros pagrindų praradimas yra pati didžiausia mus ištikusio nelaimė ir grėsmė visos valstybės saugumui.

Viena iš kertinių valstybės ūkio raidos tvarumo garantijų yra sklandžiai funkcionuojanti švietimo ir mokslo sistema. Dėl Lenkijos agresijos likusi be Vilniaus, Lietuva ėmėsi kurti universitetines aukštąsias mokyklas. Dar tebevykstant nepriklausomybės kovoms, 1919 m. Kaune įsteigti Aukštieji kursai, 1922-aisiais reorganizuoti į Lietuvos universitetą. 1930 m. jam suteiktas Vytauto Didžiojo vardas. Universitetiniais miestais tapo Klaipėda, Šiauliai ir Panevėžys. Per Pirmosios Respublikos laikotarpį įkurtos dar 8 aukštosios mokyklos. 1931 m. Kaune įsteigta Vytauto Didžiojo karo kolegija. Tais pačiais metais įkurta Žemės ūkio akademija Dotnuvoje. 1933-aisiais įsteigta Kauno konservatorija, po metų – Aukštieji kūno kultūros kursai Kaune ir Prekybos institutas Klaipėdoje. 1935 m. uostamiestyje įkurtas Respublikos pedagoginis institutas, 1936-aisiais – Veterinarijos akademija Kaune, 1939-aisiais – Kauno meno mokykla. Nacistinei Vokietijai atplėšus Klaipėdą, 1939 m. Prekybos institutas perkeltas į Šiaulius, Pedagoginis institutas – į Panevėžį, o atgavus Vilnių įkurtas sostinėje.

Atgimimo laikotarpis taip pat susijęs su universitetinio mokslo plėtra. 1989 m. pavasarį Lietuvos inteligentijos atstovai, susirinkę į tuo metu Kaune dar veikusius Politinio švietimo namus, ryžosi atkurti Vytauto Didžiojo universitetą. Visiems, tuo metu pasirašiusiems VDU atkūrimo aktą, tai tapo vienu iš didžiausių išsivadavimo judėjimo įvykių. Netrukus po nepriklausomybės atkūrimo Lietuvos aukštosios mokyklos pradėjo nusimesti sovietmečio laikų pavadinimus ir ėmėsi atkurti visavertį universitetinį ugdymą.

Būtina suprasti, kad emigracijos sukeltas universitetų tuštėjimas yra laikinas. Naujoji Seimo dauguma atėjo su darnios visų regionų ekonominės plėtros sūkiu, o tai reiškia efektyvių verslo programų kūrimą, stambių projektų įgyvendinimą ir spartų darbo vietų aukštos kvalifikacijos žmonėms kūrimą. Todėl universitetus baigusiu žmonių Lietuvai gyvybiškai reikės. Tik pati kiekvieno universiteto akademinė bendruomenė turi nuspręsti, kokį raidos modelį pasirinkti ir kaip prisidėti prie išsilavinusios pilietiškos visuomenės atkūrimo.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Minimas A. J. Greimo šimtmečio jubiliejus. Minint Algirdo Juliaus Greimo šimtąsias gimimo metines, Seimo Lituaniistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisijos pirmininkė Irena Degutienė primena, kad 2017 m. paskelbti A. J. Greimo metais, o šimtmečio sukaktis įtraukta į UNESCO minimų sukakčių sąrašą. „Šis nepriklausomos Lietuvos autorius kalbėjo savo vardu, tačiau puikiai formulavo tai, ką jautė ir galvojo ne viena tautiečių karta. Todėl nieko keisto, kad didžioji dalis profesorius A. J. Greimo minčių ir žodžių tinka ir mūsų savijautai nusakyti. Šalia nepakartojamų profesorius nuopelnų ir pasiekimų moksle, politikoje, kultūroje, visada liks kažkas daugiau, kažkas nepasakyta ir neįvardyta. Visada bus tai, kas išskiria šį autorių iš visų kitų ir verčia vėl ir vėl įsikaityti į jo knygas, straipsnius“, – sakė I. Degutienė.

Švietimo ir mokslo komitetas kartu su Prancūzijos Respublikos ambasada Lietuvoje kovo 29 d. 13–16 val. Konstitucijos salėje (Seimo I r.) organizuoja A. J. Greimo metams skirtą diskusiją „Daugialypis A. J. Greimas“.



Kovo 11-osios 27-ųjų metinių minėjimas Lietuvos Respublikos Seime

Seimo 2017 metų parlamentinės diplomatijos veiksmų planas. Seimo valdyba patvirtino Seimo 2017 metų parlamentinės diplomatijos veiksmų planą ir nusprendė sudaryti šio plano įgyvendinimo priežiūros darbo grupę. Plane įvardinti Seimo 2017 metų parlamentinės diplomatijos tikslai: Jungtinių Amerikos Valstijų dėmesio Baltijos jūros šalių regionui išlaikymas; Europos Sąjungos vienybės stiprinimas; paramos Lietuvos narystei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje telkimas; Rytų partnerystės „atoslūgio“ stabdymas; paramos Ukrainai stiprinimas (tiek Ukrainoje, tiek Vakaruose); tarptautinių jėgų bendriems veiksams prieš Baltarusijoje statomą Astravo atominę elektrinę telkimas.

Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, bus vykdomos konkrečios iniciatyvos – parlamentinių delegacijų vizitai, dalyvavimas posėdžiuose, seminaruose, konferencijose, paskaitose, konsultacijose ir kt. Numatomi Seimo delegacijų vizitai į Vakarų galios centrus: į JAV Kongresą; į Vokietijos Federacinę Respubliką; į Jungtinę Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystę; į Lenkijos Respubliką; į Prancūzijos Respubliką; į Nyderlandų Karalystę; į Belgijos Karalystę. Siekiant strateginės paramos Ukrainai, numatomi parlamentinių delegacijų vizitai į Kijevą, taip pat vizitai, paskaitos penkiuose Rytų Ukrainos regionuose. Siekiant Rytų partnerystės politikos svarbos išsaugojimo, numatoma surengti parlamentinių delegacijų vizitus į Gruziją, Moldovą, Baltarusiją.

Rusiškos produkcijos transliavimo mastai Lietuvos televizijose. Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos narys Laurynas Kasčiūnas kreipėsi į Lietuvos radijo ir televizijos komisijos pirmininką Edmundą Vaitiekūną, prašydamas atlikti pagrindinių Lietuvos televizijos kanalų transliuojamų programų analizę, įvertinant, kokią televizijos programos laiko dalį šalies transliuotojai skiria audiovizualinei produkcijai, pagal jos turinio kilmės šalį. Kreipimėsi prašoma įvertinti, kokią dalį televizijos programos laiko Lietuvos televizijos kanalai skiria nuosavai produkcijai, kokią dalį – Europos kūriniams ir kokią dalį – rusiškai produkcijai.

Seimo narys prašo įvertinti, ar nustatytos pagrindinių Lietuvos televizijos kanalų programų laiko dalys, skiriamos audiovizualinei produkcijai pagal kilmės šalį, neprieštarauja Visuomenės informavimo įstatymo 38 str. 8 daliai, kuri numato, kad „televizijos programų transliuotojai daugiau

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

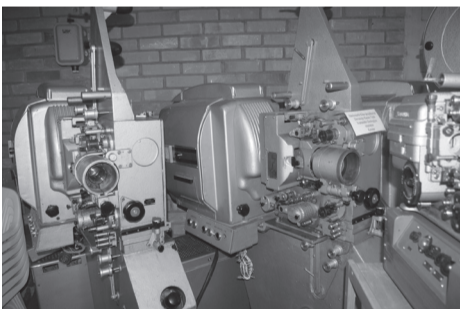
Akademinei bendruomenėi telkiasi



Lietuvos mokslininkų sąjungos organizuotos išvykos dalyviai prie Lietuvių namų Seinuose

Kovo 7 d. įvyko šeštasis XIV Lietuvos mokslininkų sąjungos suvažiavimas (praėjusių metų gegužės 21 d.) išrinktos tarybos posėdis. Sąjungos pirmininkas prof. dr. J. Jasaitis informavo, kad šių metų vasario–kovo mėnesiais lankėsi keturiuose universitetuose: Klaipėdos, Vytauto Didžiojo, Aleksandro Stulginskio ir Lietuvos sporto.

Klaipėdos universitete įvyko akademinės bendruomenės konferencija, kurioje aptarti galimi šio universiteto pokyčiai, vykstant universitetų tinklo pertvarkai. Svarbiausias išbandymas – universiteto misijos tikslinimas. Bendruomenė labai aiškiai išreiškė nuostatą, kad uostamiestyje išliktų savarankiškas universitetas, labiausiai besiorientuojantis į jūrinę tematiką ir Vakarų Lietuvos regiono ekonomikos raidos poreikius, tarp-



Doc. dr. J. Stonio įkurtame Materialiojo paveldo muziejuje Smalininkuose (Jurbarko r.)

tautinį Lietuvos ir kitų valstybių bendradarbiavimą. Tokia universiteto paskirtis lemtų ir studijų spektro pasirinkimą.

Visuose keturiuose aplankytuose universitetuose buvo aptartas pasirošimas kovo 20 d. Lietuvos mokslininkų sąjungos inicijuotai konferencijai. Skaityti pranešimus šioje konferencijoje pakviesti trijų Kauno universitetų rektoriai: Lietuvos universitetų rektorių konferencijos prezidentas prof. habil. dr. Juozas Augutis, ASU rektorius prof. dr. Antanas Maziliauskas ir Lietuvos sporto universiteto rektorius dr. Aivaras Ratkevičius. Šie universitetai gana dažnai minimi dabar vykstančioje diskusijoje dėl universitetų tinklo ateities.

Vasario–kovo mėnesiais įvyko susitikimai su neseniai išrinkto Seimo nariais: Švietimo ir mokslo komiteto pirmininku akad. Eugenijumi Jovaiša, dr. Stasiu Tumėnu, prof. Arūnu Gumuliausku. Seimo nariai buvo supažindinti su Lietuvos mokslininkų sąjungos tarybos dar praėjusių metų gruodžio 12 d. parengtu pareiškimu Vyriausybei dėl darnios regionų plėtros naujų nuostatų įgyvendinimo. Šiame pareiškimе išdėstytos mokslininkų rekomendacijos, kaip stabdyti emigraciją, didinant atokesnių regionų investicinių patrauklumą, plėtojant juose neagrarinio verslo objektus ir kuriant darbo vietas išsilavinusiems šių vietovių gyventojams.

Jau seniai pribrendo būtinybė imtis stambių investicinių projektų, pritraukiant į regionus privatų kapitalą alternatyvių energijos

šaltiniams plėtoti, kurti naujus pramoninius kompleksus prie neseniai rekonstruotų automagistralių, išnaudoti vietos rekreacinius išteklius, statant aktyvaus poilsio, gydymo ir reabilitacinės paskirties objektus, plėtojant tarptautinius prekių mainus, panaudojant didžiausių Baltijos valstybėse Šiaulių oro uostą. Tokių reikšmingų projektų įgyvendinimas atvertų naujų perspektyvų visiems Lietuvos universitetams ir kitoms mokslo institucijoms, išryškintų Lietuvos mokslo potencialą, leistų padidinti tiek vietinių, tiek iš kitų valstybių atvykstančių studentų srautus.

Antrąjį šių metų ketvirtį Lietuvos mokslininkų sąjungos taryba numato organizuoti išvyką į doc. dr. Justino Stonio Smalininkuose (Jurbarko r.) įkurtą senovinės technikos ir kito materialiojo paveldo muziejų bei surengti susitikimą su aplinkinių vietovių pedagogais. Numatyta stiprinti bendradarbiavimą su Punsco lietuvių licėjumi, per 60 veiklos metų išugdžiusiu išpūdingą būsimųjų mokslininkų būrį. Artimiausiu metu planuojamas ir susitikimas su vienu iš veržliausių Lietuvoje – Vilniaus Gedimino tech-



...ir Petro Lukoševičiaus atkurtoje prūsų ir jotvingių gyvenvietėje šalia Punsco

nikos universiteto bendruomenė – „Mokslo Lietuvos“ skaitytojais. Posėdyje konstatuota, kad LMS taryba dirba labai aktyviai ir išradingai. Tarybos nariai, nepaisant didelio užimtumo, labai daug dėmesio skiria Lietuvos akademinės bendruomenės telkimui. Tarybos posėdžiai yra atviri visiems Lietuvos mokslininkų sąjungos nariams. Juose aktyviai dalyvauja „Mokslo Lietuvos“ redakcinės kolegijos nariai, atskirų universitetų atstovai, mokslininkų laikraščio autoriai. LMS informacija

Lietuvos kelias į laisvę (1988–1991)

LR Seimo Vitražo galerijoje (Seimo I rūmai) eksponuojama Vytauto Daraškevičiaus fotografijų paroda „Į Laisvę. 1988–1991 m.“, skirta Kovo 11-ajai – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienai paminėti. Parodoje vaizduojamas Lietuvos istorijos laikotarpis nuo Sąjūdžio pradžios iki visuotinių tarptautinių Lietuvos Respublikos pripažinimą pažymėjusi mitingo 1991 m. rugsėjo 1-ąją. „1988 m. birželį prasidėjęs Sąjūdis įtraukė ir mane. Stengiausi nepraleisti nė vieno didesnio renginio, visur aktyviai fotografavau. Nebuvau oficialiosios spaudos atstovas, akreditacijų neturėjau, todėl į uždarus renginius patekdavau retai. Ne tai man buvo įdomiausia. Ir tuomet, ir dabar manau, kad didžiausia šio unikalaus judėjimo jėga buvo ne jo lyderiai, bet taip vieningai ir

masiškai į jį įsitraukę Lietuvos žmonės. Tad daugiausia ir stengiausi fiksuoti nuotaikas, kurias tiesiog spinduliavo susirinkusiųjų veidai: nuostabą, ryžtą, viltį, džiaugsmą...“ – sako parodos autorius V. Daraškevičius.

Lietuvos fotomenininkų sąjungos narys V. Daraškevičius fotografuoja daugiau nei 40 metų, surengė daugiau kaip dvidešimt personalinių fotografijos parodų. Fotografas daug dėmesio skiria lietuvių etnokultūros tematikai. Yra išleidęs keletą leidinių: 2007 m. – fotografijų albumą „Trumpiausios nakties paslaptis“, 2009 m. kartu su etnologu prof. Libertu Klimka – fotografijų albumą „Kaziuko mugė“, o 2013 m. kartu su Songu Džendziunu – fotografijų albumą „Neatrastoji Kinija. Du žvilgsniai“. Paroda veiks iki kovo 31 d.

Susitikimas su švietimo ir mokslo viceministru dr. G. Viliūnu

■ Atkelta iš 2 p.

du dešimtmečius labai išplėtoję tarptautinius ryšius, dalyvaujantys daugiašaliuose projektuose ir tarptautinėse programose, yra sukaukę gana daug informacijos apie geriausių užsienio universitetų patirtį ir pasirengę ją pritaikyti savo institucijose. Todėl labai didelių abejonių kelia kai kurių valdžios struktūrų atstovų aiškinimai, kad pertvarkos planus galima parengti, nedalyvaujant mokslininkams, nes pastarieji esą „suinteresuoti asmenys“. LMS tarybos nariai pabrėžė, kad racionalūs sprendimai galimi, tik juos išsamiai aptariant „keturšalėje taryboje“, dalyvaujant visų suinteresuotų pusių – valdžios, mokslo, verslo ir plačiosios visuomenės – atstovams.

Mokslininkų sąjungos atstovai siūlė stiprinti mokslo populiarinimo sistemą, atkurti po 1990-ųjų pradėtus leisti, bet vėliau be valdžios palaikymo nustojušius eiti leidinius – dvikalbį (lietuvių ir anglų kalbomis) žurnalą „Mokslas ir Lietuva“, trijų Baltijos valstybių inteligentiją vienijusį žurnalą „Revue Baltique“. Didžiulė žala padaryta visai pedagogų, tarp kurių yra ir universitetų dėstytojai, bendruomenei, nutraukus jiems skirtą laikraščių ir žurnalų leidybą. Tai daro žalą ir pačioms valdymo institucijoms, nes jų nebesiekia grįžtamoji informacija iš visų tipų švietimo ir ugdymo įstaigų. Nuo valstybės atkūrimo einant trečiam dešimtmeciui, nėra jokių abejonių, kad būtina stiprinti mokslininkų vaidmenį, kuriant ir įgyvendinant visą valstybės raidos strategiją. Dar šį rudenį yra galimybė suaukti visuo-

tinį Lietuvos mokslininkų suvažiavimą. Jau dabar būtina pradėti ruošti XVI Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumui, kuris galėtų įvykti, pasitikus mūsų valstybės atkūrimo 100-metį.

Susitikimo dalyviai pabrėžė, kad ministerijos vadovų ir akademinės bendruomenės dialogas turi būti nuolatinis. Baigiant valandą trukusį pokalbį, sutarta, kad tokie susitikimai būtų reguliarūs. Viceministras dr. G. Viliūnas sutiko perskaityti pagrindinį pranešimą kovo 20 d. LR Seime planuojamoje konferencijoje „Mokslo ir studijų institucijų pažangos kryptys“ ir išsamiai apibūdinti planuojamos aukštųjų mokyklų tinklo pertvarką. Kadangi konferencija bus transliuojama internetu, ši informacija bus pasiekiamą visai akademinėi bendruomeni. LMS informacija

Tautodailininkės Aldonos Dominikos Barauskienės dailės darbų paroda „Atgaiva“

Parodos autorė pasakoja: „Vilniaus Finansų ir kredito technikumė įgijau buhalterės diplomą. Trisdešimt metų pagal specialybę dirbau Vilniaus universitete. Nuo 2005 m. lankau Vilniaus dizaino mokymo centro senjorų dailės studiją. Čia pradėjau piešti, tapyti, kurti koliažus. Dalyvauju šio centro organizuojamuose pleneruose, parodose. <...> Mane žavi folkloras. Patinka liaudies šventės su šokiais ir dainomis. <...> Dailė, muzika man teikia džiaugsmo ir dvasios ramybės.“

Paroda „Tako“ galerijoje I a. veiks iki kovo 31 d.

LIETUVOS AKADEMINĖS BENDRUOMENĖS VIEŠAS KREIPIMASIS

2017-03-10

Į Lietuvos Respublikos Prezidentę Dalią Grybauskaitę, Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininką Viktorą Pranckietį, Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komitetą, Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetą, Lietuvos Respublikos Ministrą Pirmininką Saulių Skvernelį, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministrę Jurgitą Petrauskienę, Lietuvos mokslo tarybos pirmininką Dainių Haroldą Paužą

Dėl etnologijos studijų sugražinimo į studijų kryptių aukštosiose mokyklose sąrašą

Nuoširdžiai pritariame Lietuvos Respublikos Seimo, Vyriausybės bei Švietimo ir mokslo ministerijos siekiui įvykdyti švietimo ir mokslo reformą, bet esame sunerimę dėl tolesnės etnologijos mokslo plėtros. 2016 m. pabaigoje patvirtinus naują studijų kryptių sąrašą, jame nebeliko etnologijos studijų krypties, nors ankstesniame studijų kryptių sąrašė humanitarinių mokslų srities studijų kryptių grupėje buvo išskirta atskira studijų kryptis Etnologija ir folkloristika (U800), kurią sudarė dvi šakos: Etnologija (U810) ir Folkloristika (U820).

Kyla klausimas, kodėl naujajame studijų klasifikatoriuje etnologijos, kaip atskiros studijų krypties, nebelieka, nors Lietuvos universitetuose ir mokslo institutuose tebevykdomos etnologijos pirmos ir antros pakopų studijos (pavyzdžiui, VDU) ir jungtinės doktorantūros studijos (KU, LII, VDU; LMTA, LLTI, VU). Atkreipiame dėmesį, kad toks etnologijos studijų krypties išbraukimas prieštarauja tebegaliojančiam mokslo kryptių klasifikatoriui, pagal kurį etnologija įvardyta kaip atskira humanitarinių mokslų kryptis (Etnologija 07H), kuriai būtina rengti specialistus pagal etnologijos studijų programas.

Kaip atskleidė nepriklausomo tyrėjo dr. Nerijaus Brazausko 2016 m. atliktas „Etninės kultūros disciplinų Lietuvos universitetuose tyrimas“, šiuo metu etnologijos disciplinos dėstomos vienuolikoje Lietuvos universitetų ar akademijų (Aleksandro Stulginskio universitete, Kauno technologijos universitete,

Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, Mykolo Romerio universitete, Šiaulių universitete, Vilniaus dailės akademijoje, Vytauto Didžiojo universitete ir Lietuvos edukologijos universitete, Vilniaus universitete, Vilniaus Gedimino technikos universitete, taip pat ir Klaipėdos universitete).

Etnologijos studijos Lietuvoje, kaip ir kitose Europos šalyse, turi senas tradicijas ir yra svarbios visuomenės raidai, aktualios Lietuvoje gyvenančių tautybių tradicinių kultūrų bei regionų savitumui palaikyti ir puoselėti. Etnologijos programos vykdomos daugelyje pasaulio universitetų (pavyzdžiui, Jutos, Kalifornijos, Kolumbijos, Arizonos, Berlyno Humboldto, Insbruko, Edinburgo, Stanfordo, Tartu ir kt.) ir juose telkiamasi į atitinkamo regiono etnologiją.

Natūralu, kad Lietuvoje etnologijos studijų programos skiria didesnę dėmesį Lietuvos problematikai. Etnologijos žinios būtinos formuojant piliečių tapatumą, skatinant Lietuvos žmonių verslumą, kuriant pozityvų šalies įvaizdį, plėtojant tarpkultūrinius ryšius ir kultūrinę diplomatiją. Be to, etninė kultūra yra reikšmingas dėmuo globalios Lietuvos koncepcijoje, padedantis sieti ir integruoti ne tik užsienio lietuvius, bet ir lietuvių emigrantų bendruomenes.

Mums kelia nerimą tai, kad šandien universitetai, mokslo ir studijų institucijos Lietuvoje paverčiami rinkos paslaugų teikėjais. Juose nyksta klasikinės humanitarinės disciplinos, ypač lituanistikos studijos (lietuvių filologija, etnologija, istorija). Etnologijos (etninės kultūros,

tautosakos, mitologijos, etninės tapatybės) studijos yra itin svarbios Lietuvos valstybės istorinei, kultūrinei, politinei, socialinei raidai, jos piliečių mentaliteto ir pilietiškumo ugdymui.

Nors Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnis skelbia, kad „valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga“, tačiau šandien Lietuvos valstybėje nacionalinės kalbos, etninės kultūros ir tapatybės studijos ir tyrimai tampa neprioritetiniais. Apie valstybės rūpestį etnine kultūra liudija išleisti įstatymai: Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas (1999), Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas (1997). Deja, realybėje jie tampa nefunkcionalūs. Atsisakydama etnologijos studijų, kurios sudaro galimybes plėtoti nematerialiojo kultūros paveldo tyrimus ir jų sklaidą, Lietuva pažeidžia 2004 m. rati-fikuotą UNESCO Nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos konvenciją.

Manome, kad iš studijų kryptių klasifikatoriaus nepagrįstai pašalinus etnologiją, Lietuvoje kyla grėsmė etnologijos studijoms ir šios mokslo krypties raidai ateityje. Siekiant ištaisyti šią padėtį, prašytume atsižvelgti į šiuos siūlymus:

1. Prašome studijų kryptių klasifikatoriuje į humanitarinių mokslų grupę grąžinti Etnologijos studijų kryptį.

2. Siūlome etnologijos disciplinas įtraukti į bendrųjų universiteto dalykų / modulių sąrašus ir į visų studijų programų laisvai pa-

sirenkamų studijų dalykų / modulių sąrašus, kad studentai turėtų galimybę jas pasirinkti. Jos turėtų būti atnaujinamos orientuojantis į tarpdisciplininius ir lyginamuosius tyrimus, pasitelkiant platesnį europinį ir pasaulinį kontekstą. Etnologijos studijos glaudžiai susijusios ir su istorija, filosofija, psichologija, politika, ekonomika, genetika ir kitais mokslais. Turėdami platesnį etninės kultūros suvokimą, aukštųjų mokyklų absolventai galėtų tapti sąmoningi ir kūrybingi etninės kultūros puoselėtojai ir kūrėjai, gebantys kurti modernią valstybę.

3. Siūlome, kad etnologijos pirmosios pakopos studijų programoms būtų skiriamas tikslinis valstybės finansavimas ir nebūtų nurodomas privalomas minimalus studentų skaičius. Etnologijos programų išnykimas Lietuvoje kelia grėsmę Lietuvos valstybės tapatumui, jos gebėjimui formuoti kritinį mąstymą, kūrybingai ir kritiškai reflektuoti valstybės ir tautos istoriją, aktualizuoti istorinę ir kultūrinę atmintį. Atsisakius šių programų, kyla pavojus Lietuvoje nebeturėti etnologijos, etninės kultūros specialistų tautos ir prarasti ilgalaikės etnologijos mokslo tradicijas. Be to, būtų sugriauta racionali etnologijos studijų sistema, apimanti nuoseklias bakalauro, magistro ir doktorantūros studijų pakopas.

(Kreipimasi jau pasirašė per 120 dėstytojų ir tyrėjų iš: Vytauto Didžiojo universiteto, Klaipėdos universiteto, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos, Aleksandro Stulginskio universiteto, Lietuvos edukologijos universiteto, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto ir Lietuvos istorijos instituto. Pasirašoma toliau) ■

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

kaip pusę televizijos programos laiko, kuris lieka atėmus laiką, skirtą žinių, sporto, žaidimų, reklamos programoms, teleteksto paslaugoms ir teleparduotuvei, kai tai įmanoma, turi skirti Europos kūriniams“.

Diskusija „Europa ir Jungtinės Amerikos Valstijos“. Kovo 12 d. Seime vyko tarptautinis parlamentarų susitikimas-diskusija „Europa ir Jungtinės Amerikos Valstijos: transatlantinio solidarumo patvirtinimas“. Renginio tikslas – aptarti nerimą keliančias demokratijos mažėjimo pasaulyje tendencijas, naujus iššūkius ir transatlantinio bendradarbiavimo perspektyvas.

Susitikimą sveikinimo žodžiu pradėjęs Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis pabrėžė, kad Lietuva neabejoja transatlantinių santykių ateitimi, kylant naujiems saugumo ir vertybių iššūkiams. Svarbu tai, kad visos parlamentinės partijos Lietuvos užsienio ir saugumo politiką mato ta pačia kryptimi. Pradėjęs darbą, naujasis Seimas priėmė dokumentus, patvirtinančius Lietuvos užsienio, saugumo ir gynybos politikos tęstinumą,



Iškilmingo minėjimo pabaigoje už viso gyvenimo nuopelnus Lietuvai pagerbtas rezistentas, pagrindinės spaudos leidėjas ir tikinčiųjų laisvių gynėjas Petras Plumpa (pirmas iš dešinės). Greta jo – Kovo 11-osios Akto signataras Saulius Pečeliūnas. Tarptautinėje parlamentarų diskusijoje (kovo 12 d.). Olgos Posaškovos nuotr.

įsipareigojimus NATO ir strateginę partnerystę su JAV. Sutarta jau kitais metais skirti 2 proc. ir daugiau BVP krašto gynybai, taip pat išreiškė visokeriopą paramą Ukrainai ir kitoms Rytų partnerystės šalims. Lietuva ypač susirūpinusi saugumo padėtimi regio-

ne – aneksuotas Krymas, vyksta karas Rytų Ukrainoje, Europoje auga teroristinių išpuolių grėsmė. Tik vieningas grėsmių vertinimas yra lygus veiksmingam jų atėmimui.

Parlamentinio demokratijos forumo pirmininkas, Seimo Tarpparlamentinių

ryšių grupės su JAV pirmininkas Emanuelis Zingeris, priminęs daugeliui valstybių reikšmingus istorinius faktus, susitikimo dalyviams pasiūlė idėją penkioms šalims, kurios 2018 m. minės savo Nepriklausomybės šimtmečius – Lietuvai, Latvijai, Estijai, Lenkijai ir Suomijai – rasti bendrą, visoms valstybėms reikšmingą datą ir šią šventę paminėti kartu, taip parodant solidarumą ir ištikimybę bendroms idėjoms.

Apie transatlantinių santykių reikšmę, ES, JAV ir Kanados solidarumą bei būtinybę tikslingai jį stiprinti kalbėjo Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis. JAV ambasadorė Lietuvoje Anne Hall, lietuviškai pasveikinusi Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 27-ųjų metinių progą, pabrėžė, kad transatlantiniai ryšiai tarp Europos ir JAV turi bendrą istoriją, kurios tikslas – laisvė ir demokratija. Ji patikino, kad Lietuva yra nemažai pasiekusi krašto apsaugos, energetinio saugumo srityse, yra patikima partnerė ir, kad JAV visada laikysis NATO sutarties 5 straipsnio nuostatų. ■

Lietuvos mokslui ir studijoms – bado dieta



Prof. habil. dr. Bronislovas Kaulakys

Tęsinys. Pradžia – Nr. 5 (582)

NE UNIVERSITETŲ SKAIČIUS – DIDŽIAUSIA PROBLEMA

Pagal <http://www.webometrics.info/en>, pasaulyje yra 11 999 aukštosios mokyklos; t. y. 1,7 aukštosios mokyklos milijonui gyventojų. Europoje yra 6 050 aukštųjų mokyklų, t. y. 8 aukštosios mokyklos milijonui gyventojų. Europos Sąjungoje yra 3 313 aukštųjų mokyklų. Tai sudaro 6,5 aukštosios mokyklos vienam milijonui gyventojų.

Penkiuose didžiausiuose universitetuose (VU, KTU, LSMU, VGTU ir VDU) studijuoja apie 80 proc. valstybės finansuojamų studentų. Šie universitetai gauna per 75 proc. viso universitetams skiriamo valstybės finansavimo.

Visose nevalstybinėse universitetinėse aukštosiose mokyklose studijuoja mažiau kaip 5 proc. visų studentų.

KAS FORMUOJA „VIEŠĄJĄ NUOMONĘ“?

Žurnale „Veidas“ (2017 m. vasario 8 d.) pateikta lentelė apie Europos universitetų susijungimus (pagal MOSTA duomenis).

Būtina atkreipti dėmesį į akivaizdų duomenų klastojimą. Pvz., Estijoje tebeveikia visi 6 valstybiniai universitetai, t. y. 4,6 valstybinio universiteto milijonui gyventojų. Tik išnyko 9 prieš 15–20 metų įkurti privatūs universitetai.

Lietuvoje susijungė Kauno medicinos universitetas ir Veterinarijos akademija. Muzikos ir teatro akademijos filialas Kaune susijungė su Vytauto Didžiojo universitetu, VU Tarptautinio verslo mokykla prijungta prie Vilniaus universiteto, Vilniaus verslo teisės akademija ir Verslo ir vadybos akademija susijungė į Kazimiero Simonavičiaus uni-

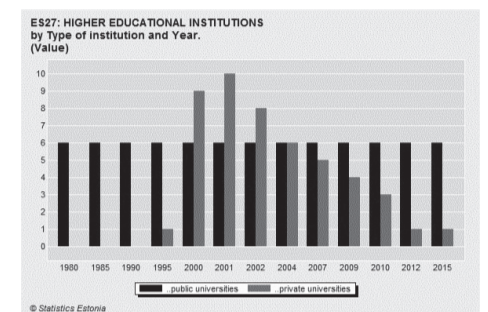
Universitetų susijungimai 2000-2015 m.

| | |
|--------------------|----|
| Prancūzija | 17 |
| Didžioji Britanija | 12 |
| Estija | 12 |
| Belgija | 11 |
| Danija | 8 |
| Norvegija | 7 |
| Švedija | 5 |
| Suomija | 4 |
| Vokietija | 4 |
| Lenkija | 4 |
| Vengrija | 3 |
| Airija | 2 |
| Islandija | 1 |
| Portugalija | 1 |
| Lietuva | 1 |
| Italija | 1 |
| Kroatija | 1 |
| Slovakija | 1 |

ŠALTINIS: MOSTA

1 pav. Duomenys apie universitetų jungimąsi Europoje

versitetą. Kauno technologijos universitetas įsigijo ISM Vadybos ir ekonomikos universitetą. Jungiasi Vytauto Didžiojo universitetas su Lietuvos edukologijos universitetu. Uždarinta Žemaitijos kolegija. Keturių universitetų – VDU, LEU, ŠU ir KU – klasterio idėja taip pat neatšaukta. Taigi Lietuvoje įvyko aiškiai daugiau negu 1 susijungimas, santykinai susijungė bent dešimt kartų daugiau universitetų negu Vokietijoje arba Lenkijoje.



2 pav. Privačių ir valstybinių universitetų skaičiaus pokyčiai (27 ES valstybių duomenys)

■ Nukelta | 7 p.

1 lentelė

Aukštosios mokyklos – milijonui gyventojų (universitetai ir kolegijos)

| Eil. Nr. | Valstybė | AM skaičius | AM sk./mln. gyv. |
|----------|----------------|-------------|------------------|
| 1 | Latvija | 56 | 28 |
| 2 | Islandija | 8 | 26 |
| 3 | Estija | 31 | 24 |
| 4 | Kipras | 20 | 25 |
| 5 | Slovėnija | 38 | 19 |
| 6 | Lietuva | 45 | 15 |
| 7 | Danija | 79 | 14 |
| 8 | Šveicarija | 101 | 12 |
| 9 | Lenkija | 425 | 11 |
| 10 | Malta | 4 | 10 |
| 11 | JAV | 3305 | 10 |
| 12 | Airija | 47 | 10 |
| 13 | Kanada | 329 | 10 |
| 14 | Australija | 207 | 9 |

2 lentelė

Universitetų skaičius – milijonui gyventojų

Pagal „Universities Worldwide“ <http://univ.cc/world.php>

| Eil. Nr. | Valstybė | AM skaičius | AM sk./mln. gyv. |
|----------|----------------|-------------|------------------|
| 1 | Islandija | 10 | 33 |
| 2 | Kipras | 16 | 20 |
| 3 | Latvija | 22 | 12 |
| 4 | Estija | 10 | 7,7 |
| 5 | Malta | 3 | 7,5 |
| 6 | JAV | 2075 | 6,4 |
| 7 | Šveicarija | 50 | 6 |
| 8 | Slovakija | 33 | 6 |
| 9 | Lietuva | 17 | 5,8 |
| 10 | Suomija | 31 | 5,6 |
| 11 | Danija | 31 | 5,4 |
| 12 | Airija | 24 | 5,2 |
| 13 | Bulgarija | 36 | 5 |
| 14 | Kanada | 146 | 4,2 |
| 15 | Australija | 51 | 2,2 |

3 lentelė

QS TopUniversities <http://www.topuniversities.com/> 4 366 universitetai

| Eil. Nr. | Valstybė | AM skaičius | AM sk./mln. gyv. |
|----------|----------------|-------------|------------------|
| 1 | Šveicarija | 63 | 7,5 |
| 2 | Islandija | 2 | 6,7 |
| 3 | Estija | 8 | 6,2 |
| 4 | Airija | 22 | 4,8 |
| 5 | Suomija | 25 | 4,5 |
| 6 | Lietuva | 13 | 4,4 |
| 7 | Izraelis | 22 | 2,9 |
| 8 | Latvija | 5 | 2,6 |
| 9 | Čekija | 26 | 2,5 |
| 10 | Europa | 1 658 | 2,3 |
| 11 | Kanada | 75 | 2,1 |
| 12 | JAV | 545 | 1,7 |
| 13 | Australija | 54 | 2,3 |

4 lentelė

Lietuvos universitetų finansavimas

| Universitetas | Įkūrimo metai | Finansavimo iš valstybės biudžeto procentas nuo visų universitetų finansavimo atitinkamais metais | | | |
|-----------------------------------|--|---|---------|---------|------|
| | | 1998 m. | 2009 m. | 2015 m. | |
| Valstybiniai universitetai | | | | | |
| 1 | Vilniaus universitetas | 1579 | 20 | 23,2 | 28 |
| 2 | Kauno technologijos universitetas | 1950 | 14,8 | 16,3 | 15 |
| 3 | Lietuvos sveikatos mokslų universitetas | 1936 | 11,6 | 12,6 | 14,4 |
| 4 | Vilniaus Gedimino technikos universitetas | 1969 | 9,5 | 12 | 11 |
| 5 | Vytauto Didžiojo universitetas | 1922 | 5,1 | 5,3 | 6,6 |
| 6 | Klaipėdos universitetas | 1991 | 6,3 | 4,6 | 4,1 |
| 7 | Lietuvos edukologijos universitetas | 1935 | 7,4 | 5,2 | 3,8 |
| 8 | Vilniaus dailės akademija | 1951 | 2,5 | 2,9 | 3,5 |
| 9 | Lietuvos muzikos ir teatro akademija | 1949 | 3,3 | 2,9 | 2,9 |
| 10 | Aleksandro Stulginskio universitetas | 1924 | 6,6 | 4,8 | 2,8 |
| 11 | Mykolo Romerio universitetas | 1990 | 7,1 | 3,7 | 2,7 |
| 12 | Šiaulių universitetas | 1954 | 3,7 | 4,6 | 2,6 |
| 13 | Lietuvos sporto universitetas | 1945 | 1,7 | 1,8 | 1,7 |
| 14 | Generolo J. Žemaičio Lietuvos karo akademija | 1994 | - | - | - |



Lietuvos mokslui ir studijoms – bado dieta

■ Atkelta iš 6 p.

1. Visų sričių (ekonomikos, edukologijos, sveikatos apsaugos, politikos ir viešojo valdymo, ir pan.) „žinovas“ Rimvydas Valatka „Aktualijų studijoje“ 2016 m. rugsėjo 22 d. teigė, kad „Lietuvoje yra 46 aukštosios mokyklos“, o normalu turėti „vieną su trupučiu aukštąją mokyklą 1 mln. gyventojų“. Taigi, anot R. Valatkos, Lietuvoje reikėtų uždaryti ne tik visus valstybinius (tarp jų ir Vilniaus) universitetus, bet ir visas kolegijas (tarp jų ir Šv. Ignaco Lojolos bei Kolpingo kolegijas), Europos humanitarinį universitetą, skirtą Baltarusijos studentų studijoms, Baltstogės universiteto filialą, LCC tarptautinį krikščioniškąjį universitetą, ISM Vadybos ir ekonomikos universitetą, Kazimiero Simonavičiaus universitetą. Likūt tik 3 kunigų seminarijos su 30 studentų klierikų.

2. „Aktualijų studijoje“ 2016 m. spalio 28 d. vedėjas R. Geleževičius aiškino, kad „Lietuvoje yra 40 universitetų, o Estijoje tik 3“. Laidoje dalyvavo prof. A. Bielskis, prof. L. Bielinis ir Seimo narys G. Kirkilas, bet nė vienas to nepaneigė.

3. LR Prezidentės 2016 m. metiniame pranešime sakoma: „Lietuva vis dar leidžia sau prabangą turėti 45 aukštąsias mokyklas ir 1800 studijų programų, kai Europos Sąjungos vidurkis – 5 universitetai milijonui gyventojų.“ Šaltinis: <https://www.lrp.lt/lt/kalbos/metiniai-pranesimai/2016-m./25366>.

4. Pasak LR Seimo Ekonomikos komiteto pirmininko Stasio Jakeliūno, „labai lengva padvigubinti dėstytojų atlyginimus – užtenka uždaryti pusę universitetų“. Nebent tarp jų ir bent 4 didžiuosius...

5. Pretendentas į Vilniaus universiteto tarybos narius Giedrius Dusevičius (UAB „Inus“) pareiškė, kad „optimizavus aukštųjų mokyklų tinklą galima sutaupyti iki 100 mln. eurų per metus...“, nors visos aukštosios mokyklos iš biudžeto gauna tik apie 220 mln. eurų.

ATLYGINIMAI

Mokslo darbuotojų ir dėstytojų vidutiniai atlyginimai yra išreikšti minimaliais mėnesiniais atlyginimais (MMA) ir apskaičiuoti pagal Vyriausybės patvirtintus koeficientus. Šiuo metu apie 60 proc. dėstytojų universitetuose dirba ne visu etatu, o pragyvenimui užsidirba kitur. Pastarojo dešimtmečio rektorijų atlyginimai įvertinti ir iš žiniasklaidos, ir iš Valstybės kontrolės ataskaitų.

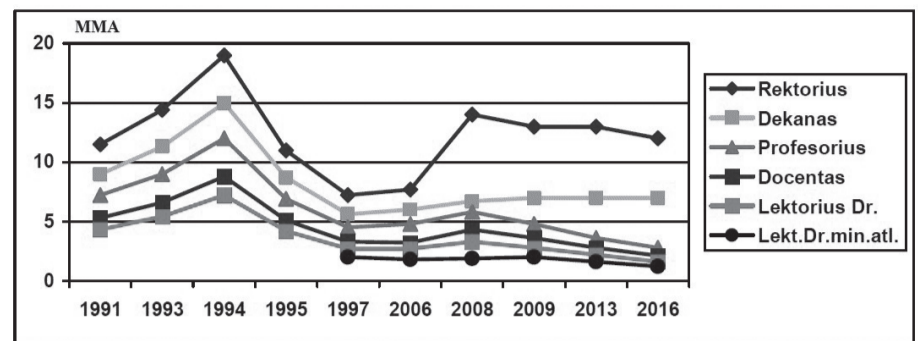
VYRIAUSYBĖS NUTARIMUS REIKIA VYKDYTI

2008 m. LRV nutarime konstatuota, kad „žemiausių pareigybių akademinį darbuotojų tarnybiniai atlyginimai padidėjo vidutiniškai 60 proc., kitų – vidutiniškai 45 proc. Tačiau to nepakanka mokslo ir studijų sistemos pertvarkos tikslams įgyvendinti. Kad mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokestis būtų konkurencingas darbo rinkoje, būtina užtikrinti ilgalaikį jo didėjimą.“

Cituojame LRV 2008 m. gegužės 28 d. Nr. 509 nutarimą „Dėl Mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokesčio didinimo 2009–2011 metų programos patvirtinimo“. Šiuo nutarimu buvo patvirtinta „Mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokesčio didinimo 2009–2011 metų programa“. Programos paskirtis – numatyti mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokesčio didinimą iki 2011 m.

Programoje teigiama:

„4. Lietuva kartu su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis yra pasirinkusi žinių visuomenės kūrimo kelią ir iškelusi sau tikslą tapti konkurencinga šalimi, kurioje žiniomis grįsta ekonomika užtikrintų aukštą gyvenimo lygį ir socialiai saugią visuomenės plėtrą. Studijos, moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra yra kartinės žinių visuomenės kūrimo atramos, kartu su inovacijų kūrimu sudarancios vadinamąjį „žinių trikampį“. Ypač didelę grėsmę šalies mokslui ir studijoms kelia smukęs mokslininko karjeros prestižas, vidutinio amžiaus ir jaunų tyrė-



jų bei dėstytojų stoka, grėsmingai didėjantis „protų nuotėkis“ į konkuruojančias užsienio šalis. Šioms problemoms spręsti reikia neati-dėliotinų sprendimų ir prioritetinės paramos ilgalaikiai mokslo ir studijų plėtrai.

5. <...> Tačiau sėkminga pertvarka neįmanoma esant nekonkurencingam mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo apmokėjimui.

6. Šiuo metu mokslo ir studijų institucijų darbuotojų atlyginimas mažesnis nei atitinkamos kvalifikacijos darbuotojų atlyginimas viešojo administravimo institucijose, versle, taip pat užsienio šalių mokslo ir studijų institucijose. Nepadidinus atlyginimų, neįmanoma išspręsti „protų nuotėkio“ problemos.

7. Aukštosiose mokyklose nėra konkurencijos užimti dėstytojų pareigybę. Siekdami daugiau uždirbti, dėstytojai priversti dėstyti keliose aukštosiose mokyklose. Tai neskatina konkrečioje aukštojoje mokykloje kurti bendros mokslinės aplinkos, kurios pagrindas – dėstytojų dalyvavimas mokslinių tyrimų ir jų taikymo projektuose, dėstytojų metodikų tobulinimas ir metodinių leidinių rengimas, abipusio pasitikėjimo aplinkos studentams perteikiant žinias ir ugdant gebėjimus, kurių reikia būsimajai profesinei veiklai, kūrimas.

8. Dėl mažų atlyginimų jaunieji specialistai nesirenka akademinės veiklos, todėl mokslo ir studijų institucijose labai aktuali personalo senėjimo problema. Jaunieji specialistai, įgiję tam tikrą profesinę pa-

tirtį, renkasi privatų sektorių arba viešojo administravimo institucijas, kuriose darbo užmokestis gerokai didesnis.

<...> 13. Šios programos tikslas – didinti tyrėjo ir dėstytojo profesijų patrauklumą, gerinti studijų kokybę ir stiprinti mokslinį šalies potencialą, užtikrinant ilgalaikį mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokesčio didėjimą.

14. Šios programos uždavinys – užtikrinti, kad mažiausias tyrėjų ir dėstytojų atlyginimas viršytų vidutinį valstybės sektoriuje dirbančiųjų atlyginimą, atitinkamai didinant visų mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokesčių.

<...> 16.1. Įgyvendinus šią programą, mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokestis padidės vidutiniškai 70 procentų, palyginti su jų darbo užmokesčiu, gautu 2008 m.

Tačiau 2008 m. gruodžio 30 d. nutarime Nr. 1376 nurodyta: įrašyti 16.1 punkte vietoj skaičiaus „70“ skaičių „50“. Tai reiškia, kad ankstesnio pažado didinti atlyginimus atsisakoma ir žadama atlyginimus didinti 50 proc. Programos vykdymo terminas pratęsiamas dar metams – iki 2012 m. Programos 18-tas punktas išdėstomas taip: „Įgyvendinant šią programą, mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokestis nuo 2009 m. sausio 1 d. didinamas vidutiniškai 5,6 proc., o nuo 2011 m. sausio 1 d. – atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes ir vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio kitimą.“ ■

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

Ministerijos planai: kokybiškas švietimas kiekvienam, tarptautinio lygio mokslas

Po ketverių metų mokykla turi tapti vieta, kurioje gera kiekvienam. Tokį tikslą kelia švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė, pristatydama planuojamus švietimo ir mokslo ministerijos darbus. „Mūsų tikslas – kokybiškas švietimas kiekvienam, kur jis besimokyti, mieste ar kaime. Švietimas turi padėti įveikti socialinę atskirtį ir kiekvienam pasiekti pačių geriausių rezultatų. Antrasis, bet ne mažiau svarbus, tikslas – konkurencingas mokslas ir studijos“, – sako ministrė. Numatytos penkios pagrindinės švietimo ir mokslo ministerijos darbų kryptys, stiprinant kokybę.

1. **Darnus ir visapusiškas, laikmečio poreikius atitinkantis ugdymo turinys.** Jau dabar peržiūrimos programos, derinant jas prie laikmečio iššūkių. Bus atnaujintos ne tik programos, bet ir ugdymo aplinka, metodai, mokymo priemonės. Pradinės ir pagrindinės mokyklos bus aprūpintos reikalingomis IT

ir kitomis mokymosi priemonėmis, gamtos mokslų laboratorijomis.

2. **Stiprus mokytojas.** „Švietimas remiasi ir mokytojus. Todėl norime jiems suteikti geras sąlygas dirbti ir tobulėti. Stiprinsime mokytojų prestižą. Pagrindinės mokytojų prestižo gerinimo kryptys yra trys: adekvatus atlyginimai, aukšto lygio mokytojų rengimas ir kokybę orientuota kvalifikacijos tobulinimo sistema“, – sako ministrė. Mokytojus rengs stipriausi šalies universitetai. Keisis mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistema. Nuo vienkartinės renginių bus pereita prie tęstinių programų, orientuotų į konkrečią konkrečiam mokytojui reikalingą kompetenciją. Bus didinami mokytojų atlyginimai. 2020 m. vidutinė mokytojo alga turėtų siekti 1000 eurų. Rengiamasi įvesti etatinį mokytojų darbo apmokėjimą – teisingesnį ir suteikiantį daugiau stabilumo, saugumo mokytojams. Nauja mokytojų darbo apmo-

kėjimo tvarka padės sukurti palankesnes mokytojų karjeros sąlygas. Tikimasi pritraukti jaunų, talentingų mokytojų. 2020 m. mokytojai, kurių amžius – 30–49 metai, turėtų sudaryti 60 proc. visų pedagogų (2016 m. – 45,6 proc.).

3. **Efektvus švietimo ir mokslo institucijų valdymas ir tinklo pertvarka atliepiant valstybės, regionų, darbo rinkos poreikius**

„Būtinai pokyčiai profesinio mokymo ir aukštojo mokslo srityje, kad specialistų rengimas atitiktų darbo rinkos ir regionų bei visos šalies vystymosi poreikius, o aukštasis mokslas būtų kokybiškas ir konkurencingas. Tam reikia sutelkti resursus pertvarkant tinklą, keisti finansavimo sistemą“, – sako ministrė. 2020 m. bent du Lietuvos universitetai turėtų patekti į QS reitingo 500-uką (2016 m. buvo vienas). Planuojama įvesti nemokamas bakalauro studijas. Kiekvienas studijoms pakankamai pasirengęs Lietuvos

abiturientas turės galimybę nemokamai įgyti aukštąjį išsilavinimą.

4. **Švietimo prieinamumo didinimas, atskirties mažinimas.** Numatoma kurti visos dienos mokyklas, skirti papildomą mokymosi laiką pagalbai mokiniams, patiriantiems mokymosi sunkumų. Mokinių, besimokančių kaimo ir miesto vietovėse, pasiekimų skirtumo taškai turėtų sumažėti beveik dvigubai: nuo 72 (2016 m.) iki 40 (2020 m.). „Norime, kad vaikai pasiektų puikių rezultatų, galėtų save maksimaliai atskleisti ir kad visa mokyklos bendruomenė – mokiniai, mokytojai – gerai, saugiai jaustųsi mokykloje. Turi mažėti patyčių mastas mokyklose, gerėti emocinis klimatas. Nuo rugsėjo 1 d. visose bendrojo ugdymo mokyklose bus įgyvendinamos smurto, patyčių prevencijos programos, į ugdymo turinį

Veikliosios pakuotės

Europos gyventojas per metus vidutiniškai išmeta beveik 160 kg pakuočių, kurių 19 proc. sudaro plastikas. Lietuva vis dar atsilieka nuo Europos Sąjungos rekomenduojamo atliekų perdirbimo lygio (60 proc.). „Iš neatsinaujinančių šaltinių gauti, gamtoje neišsuskaidantys plastikai daugiausia naudojami ir gaminant maisto pakuotes. Jas būtina perdirbti, tačiau tai ne visada yra racionalu, nes bene pusę maisto pakuočių atliekų masės sudaro maisto likučiai“, – teigia Kauno technologijos universiteto tyrėjas Paulius Pavelas Danilovas. Jis rekomenduoja iš principo keisti požiūrį į maisto pakuotę – ją iš karto gaminti tokią, kuri, išmesta kartu su maistu, suirtų pati ir dar galėtų tapti trąša.

KTU Polimerų chemijos ir technologijos katedros mokslininkų komanda tiria tokių pakuočių gamybos technologijų galimybes: siūloma jas gaminti iš celiuliozės darinių. Beje, tyrėjai siūlo dar vieną inovaciją – praturtintus pakuotes aktyviomis medžiagomis, jos padeda maistą ilgiau išlaikyti šviežią.



Mokslų grupės narė doktorantė Vesta Navikaitė-Šnipaitienė. KTU nuotr.

Eteriniai aliejai padeda išlaikyti maistą šviežią

Kam nepasitaiko, suplanavus vakariene, staiga pamatyti, kad maisto produkto, kurį planavo naudoti, galiojimo laikas jau pasibaigęs? Pasaulio sveikatos organizacija informuoja, kad daugiau nei 350 tūkstančių žmonių pasaulyje kasmet miršta nuo apsinuodijimo maistu. 52 tūkst. mirčių sukelia salmonelės, 37 tūkst. – e. coli bakterija. 40 proc. apsinuodijusių maistu yra jaunesni nei penkerių metų.

„Norėjome sukurti pakuotes, kurios padėtų išlaikyti maistą šviežią, pasižymėtų antioksidacinėmis ar antibakterinėmis savybėmis“, – teigia P. P. Danilovas. Mokslų grupės narė, KTU chemijos inžinerijos krypties doktorantė Vesta Navikaitė-Šnipaitienė išbandė įvairių eterinių aliejų tinkamumą veikliosios pakuotės. „Gvazdikėlių eterinio aliejaus komponentai efektyviai suriša laisvuosius radikalus, todėl šis aliejus tinka antioksidacinėmis savybėmis pasižyminčioms pakuotėms kurti. Dėl pakuotės antioksidacinio poveikio maistas ilgiau išlieka šviežias, tačiau tokios pakuotės neturi efektyvaus antimikrobinio poveikio“, – teigia jaunoji mokslininkė.

Sidabras suteikia antimikrobinį poveikį

„Antimikrobiniam poveikiui sukurti celiuliozės pagrindo pakuotę praturtinome sidabro jonų turinčiomis dalelėmis. Pasiekėme ir netikėtų rezultatų – sidabro jonų turinčios dalelės padidino plėvelių tampros modulį, jos tapo stipresnės“, – teigia P. P. Danilovas.

Sidabru praturtinta plėvelė neleidžia augti mikroorganizmams, o jos antibakterinės savybės išlieka ilgą laiką.

Pasak mokslininko, gaminti maisto pakuotes iš celiuliozės darinių – nemenkas iššūkis. Maisto pakuotės gaminamos terminiu būdu, o šie celiuliozės dariniai nėra termoplastiški. Tam, kad medžiaga pereitų į klampatakią būseną, reikia ją praturtinti tam tikrais priedais, atkreipiant dėmesį į jų toksiškumą. „Visi priedai turi būti saugūs, nes pakuotė liečiasi su maistu. Džiaugiamės atradę būdą, kaip tai išspręsti“, – teigia mokslininkas.

Modifikuotos celiuliozės pakuotė gamtoje suyra maždaug per dvejus metus. Jos gamyba buvo praktiškai išbandyta maistines pakuotes gaminančioje Lietuvos įmonėje. Ateityje bus siekiama tokias bioskaidžias pakuotes įdiegti į rinką, taip šiuo metu esamas iš sintetinių plastikų pagamintas nebioskaidžias maisto plėveles ir indelius pakeičiant gamtoje suyrančiomis ekologiškomis pakuotėmis.

JAUNOJO TYRĖJO PUSLAPIS

Kuo diplomuotas specialistas pranašesnis už savamokslį?



Mikas Binkis

Pirmaujanti JAV darbo paieškos platforma „CareerCast“ įvardijo 7 populiariausių specialybes 2017 metais. Populiariausiųjų gretose – informacinių technologijų saugumo analitikai, atsidūrę penktoje vietoje, ir programinės įrangos inžinieriai, likę antroje vietoje, užleidę pozicijas tik duomenų analitikams. Lietuvoje dar vis gajai nuomonė, kad, norint dirbti geriausiose tarptautinėse kompanijose, siūlančiose solidžius atlyginimus, studijuoti universitete – nebūtina. Esą programuoti galima mokytis savarankiškai ar užsirašius į kursą. Tačiau ar iš tiesų viskas taip paprasta?

Bendraudant su moksleiviais ar žmonėmis, ieškančiais naujo karjeros kelio, dažnai tenka išgirsti klausimą, kam tas universitetas, jei galima iš karto pradėti savo verslą? Juk visos žinios ir taip prieinamos internete, esant konkrečiam poreikiui, galima užsiregistruoti į trumpus tikslinius kursus, o dirbant samdomą darbą labiau vertinami įgūdžiai, ne diplomai. Įdomu ir tai, kad tokios mintys aplanko ne tik būsimus informatikus, programuotojus, bet ir kitų sričių atstovus. Išties, kuo gi ypatingos studijos universitete?

Nauda lydi visą gyvenimą

Akivaizdu, kad į universitetą stojama siekiant įgyti žinių ir įgūdžių, tačiau ne ką

mažesnę naudą atneša ir naujos pažintys. Studijavimas kartu su dešimtimis ar šimtais bendraminčių ne tik palengvina mokymąsi, padaro jį įdomesnį, bet ir padeda užmegzti ryšius su būsimais bendradarbiais ar darbdaviais.

Kiekviena aukštoji mokykla palaiko tiesioginius ryšius su įvairiausiomis Lietuvos ir užsienio įmonėmis, todėl dar studijų metais galima užmegzti ryšius su dominančiais darbdaviais. Nepatinka dirbti kažkam kitam? Esu matęs ne vieną atvejį, kai universitetas padėjo iniciatyviems studentams įkurti startuolius, šiuo metu garsinančius Lietuvos vardą visame pasaulyje.

Gebėjimas mokytis – taip pat labai svarbus įgūdis. Šiandien beveik nėra specialybių, kurių žinios nekinta išties dešimtmečius, todėl specialistui, siekiančiam tapti konkurencingam, reikės nuolatos atnaujinti žinias. Mokymosi įgūdžių ir drausmės savarankiškai išmokyti yra ypač sunku, todėl universitetas tam yra pati tinkamiausia terpė. Čia kiekvienas atras savo mokymosi būdą, leidžiantį geriausiai įsisavinti naujus dalykus, esant griežtiems terminams.

Studijų metu daug dėmesio skiriama grupiniam mokymuisi ir komandiniam projektams, kurių rezultatus reikia išmokyti pristatyti viešai. Tai padeda išstobulinti socialinius įgūdžius. Ne iš vienos įmonės atstovų teko girdėti, kad jie verčiau priimtų mažiau žinantį, bet lengvai su komanda bendraujantį žmogų, nei uždara, nekomunikabilų specialistą, mėgstantį dirbti individualiai.

Studijos leidžia „pasimatuoti“ specialybę

Programuotojai daug laiko praleidžia modifikuodami programas ir aiškindamiesi, ką prieš juos padarė kiti, fotografai valandų valandas plūša retušuodami nuotraukas, mokslininkai dažniausiai yra paskendę knygoje, o ne praktiniuose eksperimentuose.

Kiekviena specialybė turi savų pliusų ir minusų, todėl studijų metu galima savo „kailių“ įsitikinti, ar pasirinktas kelias tikrai jums.

Galų gale baigėsi laikai, kai studentai universitetą palikdavo nė trupučio neprisilietę prie realios darbinės veiklos. Bent jau studijuojant Kauno technologijos universitete (KTU), jaunuoliams reikia kelis mėnesius padirbėti įmonėje, o veiklos rezultatai dažniausiai tampa baigiamojo studijų darbo dalimi. Nemažai studentų turi didelę galimybę įsidarbinti toje pačioje įmonėje, kurioje atliko praktiką, iškart po studijų baigimo.

Taip pat atkreipčiau dėmesį, kad dauguma darbdavių reikalauja ne tik anglų kalbos žinių, bet ir ypač vertina papildomų kalbų mokėjimą. Universitetas užtikrina galimybę studentams mokytis įvairių užsienio kalbų, be to, daug dėmesio skiriama ir taisyklingai profesinei kalbai. Būtent kalba, vartojamas specialybės žodynas neretai išduoda mažiau įgudusius savamokslis.

IT sektoriuje labai vertinama tarptautinė patirtis, kurią užtikrina studijos užsienyje. Universitetui pasirūpinus mainų ar stažuotų finansavimu, kelionės ir gyvenimo išlaidomis, sunku nepasinaudoti tokia galimybe. Tarptautinių studijų nauda yra akivaizdi: naujos pažintys, išpūdžiai ir profesinės žinios, kartais pranokstančios gaunamas čia, Lietuvoje.

Nebijo migruoti tarp pareigų ir darboviečių

Šiandien gyvename taip sparčiai besikeičiančiame pasaulyje, kad darosi sunku įsivaizduoti, kaip atrodys mūsų kasdienybė po kelių dešimčių metų. Anot mokslininkų, nemaža dalis dabartinių studentų dirbs darbus, kurie dar net nėra išrasti. Universitete įgyjamos platesnės, o ne į konkrečią darbo vietą ar technologiją orientuotos dalykinės žinios gali padėti lengviau prisitaikyti ateities darbo rinkoje.

Tai, kad aukštosios mokyklos absolventai gali nesibaimindami keisti tiek darbo vietą, tiek ir vykdomą veiklą, nėra vien tušti žodžiai. Asmeniškai pažįstu ne vieną programuotoją, tapusį analitiku, projektų vadovu, sistemų architektu ar vyriausiuoju technologu. Sukaupus visapusiškos informacijos atsargas, nebaisu migruoti tiek tarp pareigų, tiek ir tarp darboviečių.

Universitetus retkarčiais kritikuoja dėl per plataus požiūrio į mokomus dalykus, tačiau nustebsite sužinoję, kaip vėliau gyvenime gali praversti atsitiktinis išklaustas matematikos ar ekonomikos kursas. Ir netgi nebūtinai darbe – plačiu universalių žinių bagažu galima sužibėti pokalbyje, diskusijose su kolegomis.

Universitetas padeda atrasti savo kelią

Konkursai, konferencijos, seminarai, varžybos, festivaliai, koncertai, parodos, stovyklos – universitete kone kiekvieną savaitę vyksta bent keli iš paminėtų renginių. Žinoma, reikia nepamiršti ir studijuoti, tačiau tuo ir įdomus gyvenimas universitete – žinios, pažintys ir nauji išpūdžiai gali pasiekti pačiais netikėčiausiais būdais.

Dar prieš įstodamas į universitetą galvojau, kad būsiu sudėtingų programų kūrėjas, tačiau studijų metu susižavėjau internetinių puslapių kūrimu. Atradęs fotografiją, pradėjau kurti virtualias ekskursijas, o galiausiai tapau... dėstytoju. Jaučiuosi laimingas, dirbdamas mėgstamą darbą, ir labai abejoju, ar būčiau ten, kur esu dabar, jeigu tiesiog mokyčiausi savarankiškai. Antra, darbdaviui diplomai yra svarbus įrodymas, kad jūs ne tik išmanote kažkurį sritį, bet ir turėsite kantrybės bei užsispyrimo baigti aukštąją mokyklą. Nereikėtų pamiršti, kad konkurencingas specialistas neapsiriboja vien profesinėmis žiniomis, o ir pačios žinios nėra vienintelis sėkmės garantas.



Kaip reiškiamo savo pilietinę valią?

Paulina Kuzmickaitė

Apklausus daugiau nei 1 tūkst. Lietuvoje gyvenančių respondentų, dar kartą patvirtinta, kad šalyje pilietinis aktyvumas yra gana žemas. Pasak Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto tyrėjos docentės Eglės Butkevičienės, populiariausios pilietinės veiklos formos Lietuvoje ir kitose Europos valstybėse skiriasi. Kalbant apie dalyvavimą pilietinėse iniciatyvose, vis dažniau yra akcentuojamas informacinių komunikacinių technologijų ir naujųjų socialinių medijų vaidmuo. Socialinė žiniasklaida šiandien yra populiariausia tarp jaunimo. Tačiau kiek ir kokios pilietinio dalyvavimo formos labiausiai paplitusios Europoje ir Lietuvoje?

Europiečiai noriai pasirašo peticijas

Tarptautinės socialinio tyrimo programos duomenimis, Europoje peticijų pasirašymas, lyginant su pinigų aukojimu, tam tikrų produktų boikotavimu arba sąmoningu pirkimu dėl politinių, etinių ar aplinkosaugos priežasčių, dalyvavimas de-

monstracijose, mitinguose ar politiniuose susirinkimuose, yra populiariausia pilietinės veiklos forma. Didžiausia dalis – beveik 45 proc. respondentų įvardijo, kad jiems yra tekę pasirašyti peticiją. Apie trečdalis respondentų (32 proc.) teigė, kad yra aukoję pinigų ar telkę lėšas socialinei, politinei veiklai. Per 30 proc. respondentų yra boikotavę arba sąmoningai pirkę tam tikrus produktus dėl politinių, etinių ar aplinkosaugos priežasčių. Beveik ketvirtadalis respondentų yra dalyvavę politiniame susirinkime ar mitinge. Kitos pilietinės veiklos sulaukia mažiau gyventojų dėmesio.

Lietuvių pilietinis aktyvumas – žemas

Lietuvoje situacija – kitokia. Visuomenės pilietinis aktyvumas yra gana žemas. Apklausos duomenys rodo, kad Lietuvos gyventojai dažniausiai linkę aukoti pinigų ar telkti lėšas socialinei ar politinei veiklai. Tai darė beveik 32 proc. respondentų. 26,5 proc. dalyvavusiųjų apklausoje teigė pasirašę peticijas, penktadalis – dalyvavę demonstracijose ar politiniuose susirinkimuose ir mitinguose. Mažiausia dalis respondentų buvo susisiekę su žiniasklaidos atstovais ar medijose reiškę



Tyrėja doc. dr. Eglė Butkevičienė. KTU nuotr.

savo nuomonę (6,5 proc.) ir išsakę politines pažiūras internete (7,1 proc.).

Pilietinės veiklos formos skiriasi

Lygindami Lietuvos ir kitų Europos šalių duomenis, matome, kad populiariausios pilietinės veiklos formos skiriasi. Didžiausias atotrūkis tarp Lietuvos ir kitų Europos valstybių yra boikotavimas arba sąmoningas pirkimas dėl politinių, etinių ar aplinkosaugos priežasčių. Kitose šalyse boikotavo arba sąmoningai pirkė tam tikrus produktus dėl politinių, etinių ar aplinkosaugos priežasčių beveik trečdalis respondentų (30,1 proc.), o

Lietuvoje tokių buvo tris kartus mažiau, t. y. tik 10,4 proc.

Kita Lietuvoje ir kitose Europos valstybėse reikšmingai besiskirianti pilietinė veikla – peticijų pasirašymas: Europos šalyse peticijas yra pasirašę 44,8 proc. respondentų, o Lietuvoje – vos ne dvigubai mažiau, t. y. tik 26,5 proc. Kitose Europos valstybėse šiek tiek daugiau piliečių įsitraukia į tokias veiklas, kaip tam tikrų produktų boikotavimas arba sąmoningas pirkimas dėl politinių, etinių ar aplinkosaugos priežasčių, dalyvavimas demonstracijose, dalyvavimas politiniuose susirinkimuose ar mitinguose, susisiekimas ar bandymas susisiekti su politikais ar valstybės tarnautoju, siekiant išreikšti savo pažiūras, susisiekimas su žiniasklaidos atstovais, savo nuomonės pateikimas jos kanaluose ir politinių pažiūrų reiškimas internete.

Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa buvo atlikta 2015 m. kovo–balandžio mėn. KTU Viešosios politikos ir administravimo institutui vykdant Lietuvos mokslo tarybos finansuojamą projektą MIP-082/2014 „Tarptautinė socialinio tyrimo programa: pilietiškumo, darbo ir socialinės gerovės vertinimai Lietuvoje“. Tyrimo imtis – 1 119 respondentų. ■

MOKSLO IR VERSLO SINERGIJA

Nacionaliniame inovacijų ir verslo centre

Ekspertų teigimu, pasaulinės tendencijos rodo, kad per artimiausius 15 metų visame pasaulyje sparčiausiai augs aukštųjų technologijų eksportas. Nors šį augimą daugiausia lems Azijos rinkos, nemažai naudos gali turėti ir didelį intelektualinį potencialą turinčios Centrinės ir Rytų Europos valstybės, tarp kurių yra ir Lietuva.

Pasak Kauno technologijos universiteto (KTU) mokslo ir inovacijų prorektorės Astos Pundzienės, Lietuvos mokslininkai gali ypač didžiuotis pasiekimais sveikatos technologijų, naujausių medžiagų ir ateities gamybos, ateities energetikos, informatikos,

komunikacinių technologijų srityse.

Lietuva turėtų skirti bent dvigubai daugiau dėmesio mokslinių tyrimų komercializavimui. Dar 2012 m. KTU įsteigė Inovacijų ir verslo centrą, kuris 2014 m. tapo Nacionaliniu inovacijų ir verslo centru (NIVC), koordinuojančiu Lietuvos sveikatos mokslų universiteto, Lietuvos energetikos instituto, Vytauto Didžiojo universiteto ir KTU intelektinės nuosavybės valdymo ir technologijų perdavimo veiklą. Centro tikslas – sukurti sąlygas verslo ir aukštojo mokslo institucijoms bendradarbiauti „vieno langelio“ principu ir taip efektyvinti mokslo bei verslo sąveiką.

Sėkmingai įgyvendinusi išpūdingą žinių ir technologijų perdavimo projektų skaičių Lietuvoje, NIVC komanda pasiryžo žengti ir kitą svarbų žingsnį – pasiūlyti Lietuvos mokslininkų kuriamas aukštąsias technologijas užsienio rinkoms. „Pagrindinis naujojo etapo uždavinys – užsiimti tvirtą poziciją užsienio rinkose. Kai kurie reikšmingi darbai (ryšių užmezgimas, įvaizdžio tarp potencialių užsienio partnerių formavimas, rinkų analizė ir kt.) jau pradėti. Ne mažiau aktuali ir kita NIVC veiklos sritis – naujų žinioms imlių technologijų kūrimo ir jų komercializavimo

procesų koordinavimas, įmonių kūrimas ir pagalba joms vystantis bei reikiamų investicijų pritraukimas.

Centro svarbiausia veikla – inovatyvius produktus kuriančių įmonių steigimas ir vystymas, intelektinės nuosavybės valdymas ir apsauga, verslumo ir inovacijų kultūros ugdymas bei atviros prieigos centro valdymo sistemos kūrimas. Kartu su partneriais centras 2015–2016 m. padėjo įsikurti ir konsultavo daugiau nei 20 naujų įmonių. Parengta pagal KTU Ryšių su visuomene departamento pranešimą ■

„Sidabrinis pavasaris 2017“

Alvydas Bagočiūnas

Viena Vilniaus dizaino mokymo centro veiklos sričių – padėti miesto senjorams integruotis į šiuolaikinės visuomenės gyvenimą meninės ir kultūrinės veiklos pagalba. Čia jie mokosi meno paslapčių bei bando reikšti savo požiūrį per meninę kūrybą. Vasarą rengiame kūrybines išvykas, dailės plenerus, ruošiami sukurtų darbų parodos. Per 12 metų šios grupės gyvavimo laikotarpį surengėme per 60 personalinių ir grupinių senjorų dailės darbų parodų įvairiose galerijose, bibliotekose bei kitose ekspozicinėse erdvėse. Jų darbai su parodomis keliavo ir po svečias šalis: Alsungą (Latvija), Lihulą (Estija), Zelioną Gurą

(Lenkija), Palermą (Italija), Žiliną (Slovakija), Atėnus (Graikija). Didelę reikšmę mūsų senjorų meninėje ir kultūrinėje veikloje turi dalyvavimas įvairiuose vietiniuose ir tarptautiniuose projektuose.

Mūsų grupėje mokosi dailės ir kuria labai įvairių profesijų atstovai, tačiau visada buvo nemaža dalis buvusių ir esamų medicinos darbuotojų, tad džiaugiamės galėdami savo kūrybą eksponuoti Lietuvos medicinos bibliotekoje. Jau vien pavadinimas „Sidabrinis pavasaris 2017“ daug ką pasako apie šios mūsų parodos dalyvius ir jų požiūrį į gyvenimą bei viską, kas dedasi aplinkui. Nors daugelio plaukai jau pasidabravę, visgi tas pavasaris, plazdantis sieloje, neleidžia sustabarėti, skatina dailės kūriniais atskleisti

savo vidinį pasaulį ir supratimą apie mus supančią aplinką bei pateikti šį požiūrį savo darbuose.

Visus (ir ne tik senjorus), pageidaujančius prisijungti prie mūsų dailės mokslų, meninės bei kūrybinės veiklos, kviečiame į Vilniaus dizaino mokymo centrą, įsikūrusį Antakalnio seniūnijoje (Antakalnio g.17, Vilnius). Tel. (8 686) 37 381. Šioje parodoje dalinamės su Jumis savo jausmais, požiūriais ir potyriais, kuriuos įkvėpė tas stebuklingas laikas PAVASARIS, esantis ne tik gamtoje, bet ir mūsų sielose. Visus kviečiame ateiti, priimti, pasidžiaugti ir įvertinti. Paroda „Sidabrinis pavasaris 2017“ Lietuvos medicinos bibliotekoje (Kaštonų g. 7, Vilnius) veiks iki kovo 31 d. ■

Jolantos Balionienės tapybos darbų paroda „Emocijų dienoraštis“

Pasak dailininkės, „menas yra dialogas tarp menininko ir žiūrovo“. „Kasdieninis mūsų gyvenimas neatsiejamas nuo kiekvienos dienos patirtų išgyvenimų, jausmų ir nuotaikų. Savo darbuose grafikos technika norėjau perteikti linijas, spalvas, formą, erdvės ir kaligrafijos santykį. Geometrinės formos taip pat išreiškia emocijas, todėl pasikartojantis kvadratas – dvasinės pusiausvyros, tvirtos apsisprendimo išraiška“, – sako Jolanta Balionienė.

Paroda „Freskos“ galerijoje II a. veiks iki kovo 31 d. ■

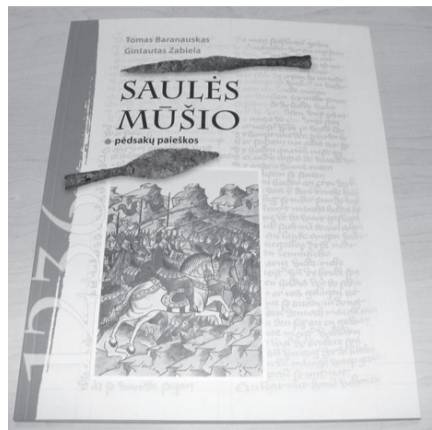
Kur įvyko Saulės mūšis?

Tomas Baranauskas, Gintautas Zabiela. Saulės mūšio pėdsakų paieškos. 2016. Vilnius: Lietuvos archeologijos draugija

Kiek daugiau nei prieš 780 metų (1236 m. rugsėjo 22 d.) vykęs Saulės mūšis yra viena svarbiausių Lietuvos teritorijoje vykusių kovų. Šiaulių miestas savo istorijos pradžią sieja su šiuo mūšiu. Dažniausiai teigiama, kad kronikose minima vietovė „Soule“, netoli kurios ir įvyko mūšis, yra Šiaulių žemės centras – Šiauliai. Dar 1925 m. lenkų istorikas Stanislas Zajančkovskis argumentuotai pagrindė šią versiją ir ji tapo vyraujančia. Vokiečių istorikas Friedrichas Beninghofenas sukonkretino mūšio vietą, išklęs hipotezę, kad kova turėjusi vykti lauke prie Mūšos, netoli Jauniūnų kaimo (Joniškio r.).

Tačiau naujosios knygos autoriai atmeta nuomonę, kad Saulės mūšis vyko Jonišio rajone. Tikroji mūšio vieta iki šiol nėra nustatyta. Manoma, kad Saulės mūšis galėjo vykti ir dar bent poroje dešimčių vietovių. Net keliamos abejonės, ar tikrai pagoniškos Šiaulių žemės centras buvo Žiemgalos pasienyje esantys Šiauliai. O gal tai dabartiniai Šiaulėnai Radviliškio rajone?

Ieškant istorinės tiesos, į Saulės mūšio vietos paieškas įsitraukė archeologai. Sie-



Knygos „Saulės mūšio pėdsakų paieškos“ viršelis

kiant patikrinti dvi patikimiausias istorikų versijas, praėjusią vasarą buvo surengta žvalgomoji archeologinė ekspedicija. Padedant „Metalo iešiklių naudotojų klubo“ nariams, archeologai Gintautas Zabiela ir Zenonas Baubonis tikrino hipotetinius Saulės mūšio laukus – prie Jauniūnų ir Beržės upelio, netoli Ilguočių kaimo (Radviliškio r.). Pastaroji vieta teoriškai nustatyta remiantis Šiaulėnų, kaip Šiaulių žemės centro, hipoteze. Tačiau ar tyrėjų išvados atėmė iš Šiaulių miesto teisę vadintis Šiaulių žemės centru? Ar jau galime

tiksliai pasakyti, kuriame lauke vyko žymusis Saulės mūšis? Atsakymų į šiuos klausimus bent kol kas nėra.

Tomas Baranauskas, Gintautas Zabiela (2016). Saulės mūšio pėdsakų paieškos. Vilnius: Lietuvos archeologijos draugija

Kiek daugiau nei prieš 780 metų (1236 m. rugsėjo 22 d.) vykęs Saulės mūšis yra viena svarbiausių Lietuvos teritorijoje vykusių kovų. Šiaulių miestas savo istorijos pradžią sieja su šiuo mūšiu. Dažniausiai teigiama, kad kronikose minima vietovė „Soule“, netoli kurios ir įvyko mūšis, yra Šiaulių žemės centras – Šiauliai. Dar 1925 m. lenkų istorikas Stanislas Zajančkovskis argumentuotai pagrindė šią versiją ir ji tapo vyraujančia. Vokiečių istorikas Friedrichas Beninghofenas sukonkretino mūšio vietą, išklęs hipotezę, kad kova turėjusi vykti lauke prie Mūšos, netoli Jauniūnų kaimo (Joniškio r.).

Tačiau naujosios knygos autoriai atmeta nuomonę, kad Saulės mūšis vyko Jonišio rajone. Tikroji mūšio vieta iki šiol nėra nustatyta. Manoma, kad Saulės mūšis galėjo vykti ir dar bent poroje dešimčių vietovių. Net keliamos abejonės, ar tikrai pagoniškos Šiaulių žemės centras buvo Žiemgalos pasienyje esantys Šiauliai. O gal tai dabartiniai Šiaulėnai Radviliškio rajone.



Knygos autoriai – Gintautas Zabiela (kairėje) ir Tomas Baranauskas

Ieškant istorinės tiesos į Saulės mūšio vietos paieškas įsijungė archeologai. Siekiant patikrinti dvi patikimiausias istorikų versijas, praeitą vasarą buvo surengta žvalgomoji archeologinė ekspedicija. Padedant „Metalo iešiklių naudotojų klubo“ nariams, archeologai Gintautas Zabiela ir Zenonas Baubonis tikrino hipotetinius Saulės mūšio laukus – prie Jauniūnų ir prie Beržės upelio, netoli Ilguočių kaimo (Radviliškio r.). Pastaroji vieta teoriškai nustatyta remiantis Šiaulėnų, kaip Šiaulių žemės centro, hipoteze. Tačiau ar tyrėjų išvados atėmė iš Šiaulių miesto teisę vadintis Šiaulių žemės centru? Ar jau galime tiksliai pasakyti, kuriame lauke vyko žymusis Saulės mūšis? Atsakymų į šiuos klausimus bent kol kas nėra. ■

KULTŪROS NAUJIENOS

Filmas „Išbarstyti žodžiai“ – paminklas kuršininkų kalbai

Neseniai pasirodė naujas Arvydo Baryso filmas „Išbarstyti žodžiai“. Arvydas Barysas – žinomas Lietuvos dokumentininkas ir kino eseistas. Jo kuriami filmai poetiški, pagrįsti reta medžiaga, kurią autorius „medžioja“ panašiai kaip mokslininkas: pats ieško šaltinių, daug skaito, konsultuojasi su specialistais, negaili laiko „gaudyti“ retą vaizdą, žodį, išpūdį. Taip sukurti jo filmai apie Tomą Maną, apie retus Kuršių nerijos augalus, apie dailininkų koloniją.

Aplankęs brolius Kristinehamne, re-

žisierius įrašė tiek medžiagos, kad jos pakaktų keliems filmams. Filmas „Išbarstyti žodžiai“, sukurtas praėjusią vasarą, yra paminklas mirštančiai baltų kalbai, kurią žiūrovas girdės beveik viso filmo metu, nes filmo herojai „kuršiškai“ tarpusavyje kalbėti nesiliovė ir būdami toli nuo tėvynės. Filmas užburia savo autentiškumu, broliai tokie įdomūs ir artistiški, kad tekstas liejasi kaip upelis, tema keičia temą: laivai, tinklai, žvejyba, vėjai, vestuvės, bažnyčia, Tomas Manas... Ryškūs prisiminimai vaiko akimis, bet su išminčiaus vertinimu. Ir

leitmotyvas – tėvynė, namai... Etnografijos mylėtojas gali pasijusti kaip gyvoje ekspedicijoje.

Kuršininkų kalbos tekstus vertė ir autorinį tekstą kūrė Dalia Kiseliūnaitė. Ši kalba yra sulatvėjusi kuršių palikuonių tarmė, atkeliavusi į neriją iš Kuršo XV a. ir įsitvirtinusi žvejų šeimose visoje nerijoje bei Klai-pėdos krašto pajūryje. Atitrūkusi nuo savo kuršiškųjų šaknų, ji per laiką kito, veikiama stipresnių kalbų – lietuvių ir vokiečių. Taip kito ir kuršininkų savimonė: kai ką išsaugojo iš protėvynės, kai ką, prisitaikydami

prie sąlygų, sukūrė patys, kai ko išmoko iš lietuvininkų, o kuo toliau, tuo smarkiau į jų gyvenimą skverbėsi vokiškos kalbos ir gyvenimo elementai. Ši kalbų ir kultūrų sąveika tokia nedideliame plote buvo išties unikali. Kuršininkų kalbos ir kultūros praradimas yra didžiulis nuostolis visai baltų kraštų kultūrai. Tačiau ją privalome pažinti, jeigu norime savo Kuršių nerijoje saugoti ne tik gamtą, bet ir nepakartojamą dvasią. *Parengta pagal Klaipėdos etnokultūros centro pranešimą*

IŠKILIŲ ASMENYBIŲ GALERIJOJE

Gyvenimo tikslas – padėti žmogui

Janina Valančiūtė

Visą gyvenimą klinicinei onkologijai paskyrusiai gydytojai citopatologei, medicinos mokslų daktarei docentei Zofijai Stukonienai vasario 25 d. sukako 90 metų. Ji gimė 1927 m. valstiečių šeimoje Rokiškio rajone. 1946 m. aukso medaliu baigė Rokiškio gimnaziją ir be konkurso įstojo studijuoti medicinos. „Mano gyvenimo pagrindą suformavo mokytojai. Iš jų sėmiausi žinių. Studijų metais mano pagrindiniais mokytojais buvo profesorai Janina ir Vladas Lašai. Daug mokiausi iš profesorės mokinės prof. Elenos Stalioraitytės. Jų dėka pamėgau tuo metu mažai kam žinomą Lietuvoje discipliną – patologinę anatomiją ir susidomėjau onkologija. Prof.



Z. Stukonienė Patomorfologijos laboratorijoje (1965)

Janinos Lašienės įskiepytos darbo tradicijos prisidėjo, formuojant išskirtinę Kauno patologijos mokyklą. Šioje mokykloje buvo diegiama klasikinė Hipokrato laikų samprata:

tirti ir gydyti žmogų, o ne ligą“, – pasakoja doc. Z. Stukonienė. 1952 m. ji baigė Kauno medicinos institutą ir gavo paskyrimą į Biržus dirbti teismo medicinos eksperte, tačiau po didelių pastangų liko Kaune. Buvo įdarbinta Tuberkuliozės dispenseryje, tačiau neilgam. Ištekėjusi už gydytojo Mečio Stukonio, kuris buvo pašauktas į karo tarnybą ir paskirtas į Ostrovą, išvyko kartu su juo. Dirbo onkologijos dispenseryje.

1957 m. M. Stukonis buvo demobilizuotas. Šeima grįžo į Lietuvą, kur kaip tik buvo kuriamas Onkologijos mokslinio tyrimo institutas. Stukoniai tapo vieni pirmųjų šios įstaigos darbuotojų ir kūrėjų. Z. Stukonienė buvo pavesta organizuoti piktybinių navikų citodiagnostiką. Tai buvo nauja kryptis Lietuvoje, todėl jai teko vykti mokytis į Char-

kovo onkologijos institutą, kur dirbo žinomi citodiagnostikos specialistai. Pasak docentės, jų dėka ji pradėjo ieškoti pažeistų ląstelių ir tirti, kaip atsiranda vėžys.

Pirmasis Z. Stukonienės tyrinėjimų objektas buvo natyvinųjų skreplių preparatų tyrimas, kurio tikslas – plaučių navikų diagnostika. 1967 m. ji apgynė medicinos mokslų kandidato disertaciją apie plaučių vėžį. Įvairiais citopatologijos metodais nustatyti citomikroskopiniai duomenys atskleidė naujo biologinio dėsningumo raišką, vadinamąją Ditricho kamščių buvimą, suteikiančią citopatologui raktą atskirti nespecifinį – pūlinį plaučių procesą nuo supūliavusios centrinės plaučių karcinomos, kai jų neaptinkama.



Šventė Šiauliuose



Doc. dr. Rolandas Aidukas

Subtiliais kanklių garsais prasidėjo popietės, skirtos Algirdui Julijui Greimui, programa pilnutėlėje Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos salėje. Čia susirinko Didždvario ir Juliaus Janonio gimnazijos moksleiviai ir mokytojai bei P. Višinskio viešosios bibliotekos darbuotojai paminėti A. J. Greimo 100-ųjų gimimo metinių. A. J. Greimas 1927–1931 m. mokėsi Šiaulių valstybinėje berniukų (dabar – Juliaus Janonio) gimnazijoje, o 1940–1944 m. dirbo Šiaulių mergaičių (dabar – Didždvario) gimnazijoje. Čia jis paskelbė savo pirmąjį straipsnį lietuvių kalba „Servantesas ir jo „Don Kichotas“, reikšmingą tolesniems jo darbams. Straipsnyje akcentuojama prasmės ir reikšmės problematika, kuri lydėjo jį visą gyvenimą.

Renginio programą pradėjo Didždvario gimnazijos II–IV klasių mokinės, atlikusios poetinę kompoziciją „Iš prisiminimų apie A. J. Greimą“, kurią parengė šios gimnazijos direktoriaus pavaduotoja Romualda Pupinytė. Sveikinimo žodžius tarė gimnazijų

direktoriai – Vitalis Balsevičius ir Rimas Budraitis. Kalbėjo Prancūzijos ambasados Lietuvoje kalbos atašė Nicola Torres ir Šiaulių savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto departamento direktorė Asta Lesauskienė.

Renginyje pristatyta prof. dr. Karolio Rimtauto Kašponio knyga „Greimas arti ir toli“, apžvelgtas A. J. Greimo gyvenimas Lietuvoje. Knyga išskirtinė tuo, kad joje kiekvienas ras tai, ko ieško: tai ir fotoalbumas, ir biografinė apybraiža, ir aforizmų rinkinys, ir svarbių dokumentų sąvadas.

Prof. dr. Karolis Rimtautas Kašponis pranešime „Semiotikos mokslas pasaulyje“ atskleidė semiotikos idėjų sklaidą užsienyje ir Lietuvoje. A. J. Greimas yra semiotikos mokslo pionierius, vadinamosios Paryžiaus mokyklos pradininkas ir jos ilgametis vadovas. Pranešėjas apžvelgė labai besikeičiančią semiotikos mokslo kaitą pasaulyje, akcentavo, kad A. J. Greimas yra daug nuveikęs ir muzikologijos baruose, vadovavęs muzikologų disertacijoms. Lietuvoje yra du semiotikos institutai – Kaune ir Vilniuje. Susidaro reali galimybė įkurti Lietuvos tarpuniversitetinį semiotikos studijų tinklą ir Lietuvos semiotikos studijų asociaciją.

K. R. Kašponis įvardijo semiotikos mokslo aktualijas, kurios buvo paskelbtos Tarpautinės semiotikos studijų asociacijos XI pasaulio kongrese „Globalioji semiotika: tiltas tarp skirtingų civilizacijų“. Minėtame forume dalyvavo per 400 pranešėjų mokslininkų, iš kurių net 170 atstovavo Azijos šalims. Pastaraisiais metais Azijoje intensyviai plėtojamas semiotikos mokslas. Pavyzdžiui,



A. J. Greimo atminimui skirto renginio Šiauliuose dalyviai

Kinijos Sichuan universiteto Semiotikos ir medijos studijų institute, įkurtame 2008 m., tyrinėjama daugiau nei dvidešimt semiotikos sričių: poezijos, fantazijos, etikos, giminės, industrijos, kultūros, socialinės etnologijos, meno ir literatūros, vertimo ir kt. Kinija savo tyrimų gilumu ir apimtimi yra pakilusi į vieną iš pirmaujančių vietų pasaulyje.

Juliaus Janonio gimnazijos mokinė Inesa Burkevičiūtė, vadovaujama lietuvių kalbos ir literatūros mokytojos Astos Valavičienės, perskaitė pranešimą „A. J. Greimas gimnazisto akimis“. Iliustruodama pavyzdžiais, ji analizavo A. J. Greimo semiotinio kvadrato galimybes. Plačią muzikinę-poetinę kompoziciją „Iš prisiminimų apie A. J. Greimą“ pateikė Didždvario gimnazijos II–IV klasių mokiniai, surinkę daug įdomios medžiagos.

Šiaulių apskrities P. Višinskio bibliotekoje surengta paroda „Nuo semiotinio kvadrato iki estetikos skrydžių: A. J. Greimui 100“. Didždvario gimnazijoje atidaryta A. J. Greimo vardo skaitykla. Joje renginio dalyviai išklusė ir Viktorijos Povilionytės pranešimą apie žymaus semiotiko gyvenimą ir pasiekimus.

Kovo 6–10 d. Juliaus Janonio gimnazijos muziejuje surengta paroda „A. J. Greimo pėdsakai Šiaulių berniukų gimnazijoje“. Kovo 10 d. Didždvario gimnazijoje organizuotas UNESCO klubo renginys „A. J. Greimą prisiminus“. Šiais prasmingais renginiais prasidėjo A. J. Greimo 100-osioms gimimo metinėms skirti renginiai. Tikimės, kad jie sulauks tinkamo atgarsio visuomenėje. *Autorius yra Lietuvos muzikos ir teatro akademijos docentas*

Gyvenimo tikslas – padėti žmogui

■ Atkelta iš 10 p.

Z. Stukonienė stažavosi Sankt Peterburge ir Maskvoje. 1977 m. kartu su vyru išvyko dirbti į Vėžio tyrinėjimo tarptautinį centrą Lione, Prancūzijoje ir dirbo Leono Beraro onkologijos centro citologinėje laboratorijoje. Ten ji įgijo vertingos patirties ir buvo vertinama kaip gera specialistė. Ryšiai su buvusiais bendradarbiais nenutrūko kelis dešimtmečius. Grįžusi į Lietuvą, tęsė darbą, glaudžiai bendradarbiaudama su klinikistais.

Daugiau kaip 50 metų doc. Z. Stukonienė paskyrė klinikinei onkologijai Vilniaus onkologijos mokslinio tyrimo institute. Pagrindinės jos darbo kryptys: plaučių ir gimdos kaklelio vėžio citodiagnostika, citopatomofozė, histoklinika ir patikrinimas. Docentės dėka Lietuvoje įdiegtas citodiagnostinis tyrimo metodas. Onkologijos centre ji sudarė kvalifikuotų citodiagnostų grupę. „Mes dirbome neatlygintinai, bet paruošėme dirvą onkologinei profilaktikai. Darėme, ką galėjome, skaitėme paskaitas, važinėjome po visą Lietuvą, – prisimena docentė. – Atsidavę ieškojome, kaip galėtume padėti žmogui nesusirgti vėžiu arba bent jau jį diagnozuotume anksti, kai jis tikrai išgydomas.“

Doc. Z. Stukonienė tapo pagrindine Lietuvos gydytojų konsultante navikų, ypač plaučių, citodiagnostikoje. Bendradarbiavo su kitų šalių citologais. Kartu su Latvijos mokslininkais dirbo apibūtinant naujus ci-



Doc. Z. Stukonienė (2003)

tologinių tepinėlių automatizuoto vertinimo aparatus TASI ir citoklasifikatorių. Šie darbai aprašyti knygoje „Auglių citologinės diagnostikos automatizacija (Автоматизация цитологической диагностики опухолей, 1976). 1993–2000 m. kartu su Jonu Tutkumi vykdė Valstybinę gimdos kaklelio ir krūties vėžio patikros ir profilaktikos programą.

Z. Stukonienėi dirbant Sveikatos apsaugos ministerijoje neetatine vyriausiąja citologe, buvo įkurta Citologų asociacija, kurios nedidelė dalis narių 1996 m. įtraukta į Lietuvos patologų draugiją. 1990 m. Palangoje įkurta Baltijos citologų asociacija, kurios narėmis iš Lietuvos tapo I. Idzeliene ir Z. Stukonienė.



Zofija ir Mečys Stukoniai prie skulptūros „Laisvės kelias“ (2010). Zofijos Stukonienės asmeninio archyvo nuotr.

Didžiulį dėmesį mokslininkė skyrė pedagoginiam darbui. Z. Stukonienė – apylinkių terapeutų kursų, organizuojamų Lietuvos onkologijos centre, kuratorė. Tyrėjos patirtį perdavė Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto studentams ir rezidentams. 1996 m. jai suteiktas vyresniojo mokslinio

bendradarbio vardas. Mokslininkė yra paskelbusi daugiau kaip 100 mokslinių publikacijų, yra keletu metodinių leidinių, vadovėlio „Patologinė anatomija“ (antrasis leidimas, 2001) „Citologijos“ skyriaus autorė. Mokslinėse konferencijose ir posėdžiuose dalyvavo ne tik kaip pranešėja ir organizatorė, bet ir kaip citopatologijos ekspertė bei konsultantė.

Pasak Z. Stukonienės, dabar labai trūksta bendravimo su žmogumi. Gydytojui reikia daugiau kalbėtis su ligoniu, išgirsti jo nusiskundimus, o ligonis turi tikėti savo gydytoju.

Docentei Z. Stukonienėi pakakdavo laiko išklaudyti, nuodugnai iširti ir patarti. Jos rūpestį, šilumą, palaikymą teko asmeniškai patirti, kai onkologinė liga netikėtai užklupo mano tėvelį.

Mieloji daktare, gražaus jubiliejaus proga nuoširdžiai linkime sveikatos, stiprybės, šviesių akimirų. Jūsų žinios ir patirtis labai reikalinga ir šiandien.

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

Ministerijos planai: kokybiškas švietimas kiekvienam, tarptautinio lygio mokslas

■ Atkelta iš 7 p.

integuotas socialinių emocinių kompetencijų ugdymas“, – sako J. Petrauskienė.

Numatomas didesnis neformaliojo vaikų ir suaugusiųjų švietimo prieinamumas ir įvairovė. Mokinių, lankančių įvairias popamokines veiklas, dalis turėtų išaugti nuo 56 proc. (2016 m.) iki 75 proc. (2020 m.). Bus sudarytos geresnės sąlygos suaugusiems mokytis visą gyvenimą. Tiek profesinio rengimo, tiek aukštojo mokslo pakopose atsirastų modulinio mokymosi ir studijų sistema, pagal kurią bus galima mokytis ar studijuoti dalį programos, lanksčiai atnaujinti ir papildyti turimą kvalifikaciją. 2020 m. tikimasi pasiekti, kad švietimo ir profesinio mokymo veikloje dalyvautų 9 proc. 25–64 m. gyventojų (2016 m. – 5,8 proc.).

5. Finansavimo sistemos pertvarka. Planuojama įvesti naują bendrojo ugdymo metodiką – klasės krepšelį, kuris užtikrintų tolygesnį lėšų paskirstymą mokykloms. Numatoma tobulinti mokslo ir studijų finansavimą. Bus sukurta sutartiniais santykiais su aukštosiomis mokyklomis grįsta studijų ir mokslo finansavimo metodika. Taip pat numatoma įvesti nemokamas bakaluro studijas, didinti tyrėjų atlyginimus. Siekiant mažinti mokslo finansavimo priklausomybę nuo ES fondų investicijų, bus didinamas bazinis mokslo finansavimas, atsižvelgiant į rezultatus. *Parengta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos Komunikacijos skyriaus 2017 m. kovo 13 d. pranešimą*

Susitikimas su tėvų atstovais. Ministrė Jurgita Petrauskienė tęsia susitikimus su švietimo bendruomenės atstovais dėl mokslo metų trukmės. Susitikime su Lietuvos tėvų forumo atstovais ministrė pabrėžė, kad pagrindinis tikslas – geresni mokinių pasiekimai ir palanki emocinė aplinka mokyklose. Mokslo dienų skaičiaus didinimas – tik vienas iš daugelio numatytų žingsnių, gerinant švietimo kokybę. Lygiagrečiai peržiūrimos ugdymo programos, artinant jas prie gyvenimo, mokant mokinius praktiškai taikyti įgytas žinias, didesnę dėmesį skiriant palankios emocinės aplinkos užtikrinimui ir neformaliajam vaikų užimtumui. Taip pat bus stiprinamas mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, skatinamas naujų mokymosi metodų diegimas. Pridėjus mokymosi dienų, tolygiau pasiskirstytų mokymosi krūvis, mokiniams atsirastų daugiau laiko įtvirtinti gebėjimus ir žinias, mažėtų namų darbų užduočių. Ugdymas gali vykti ir muziejuose, gamtoje, išvykose.

Tarptautinė ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) rekomenduoja Lietuvai ilginti mokslo metus. Dabar jie – vieni trumpiausių Europoje. Lietuvoje – 34 savaitės, kitose šalyse – 37–40 savaičių. Lietuvoje dažnos atostogos ir per mokslo metus, pradinukai kai kuriose mokyklose atostogauja kas mėnesį: sausį, vasarį, kovą ir balandį. ES šalyse vaikų atostogų intervalas – 7–8 savaitės. Mokslo metus numatoma ilginti 10–15 dienų.

Užsienio studentai pasveikino Lietuvą su Kovo 11-ąja. 27-nių užsienio baltistikos centrų studentai iš Gruzijos, Ukrainos, Lenkijos, Prancūzijos, Baltarusijos, Rusijos, Kazachstano, Lietuvos edukologijos universitete baigę intensyvių lietuvių bendrinės kalbos ir kirčiavimo įvadinį kursą, palavinę tarimą, nutarė pasveikinti Lietuvą Nepriklausomybės atkūrimo proga. Studentai sveikino lietuviškai ir savo gimtosiomis kalbomis. Šie studentai keturi mėnesius mokysis praktinės lietuvių kalbos Lietuvos edukologijos universiteto Humanitarinio ugdymo fakultete, lankysis LEU dėstytojų vedamose įvairių dalykų paskaitose, dalyvaus universiteto akademinėje veikloje, konferencijose, kultūrinėse programose, susipažins su Lietuvos papročiais, tradicijomis.

Nuo kovo 1 d. prasidėjo ES projektas, kurį vykdo Lietuvos edukologijos universitetas, Vilniaus universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, – „Užsienio baltistikos centrų ir Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo skatinimas“. Jis tęsis iki 2023 m. Suplanuotos įvairios veiklos su užsienio lituanistikos (baltistikos) centrų studentais ir dėstytojais, mokslo tyrėjais: vyks seminarai, konferencijos, dėstytojų ir studentų mainai, bus organizuojami kvalifikacijos kėlimo kursai, lietuvių kalbos ir kultūros vasaros kursai, edukacinės stovyklos, rengiamos mokymo priemonės.

Biologijos olimpiada. Lietuvos mokinių biologijos olimpiados nugalėtojais šiemet tapo Vilniaus licejaus devintokas Ernestas Ramanauskas (mokytoja Alma Čekauskienė), dešimtokai Dovydas Vasiliauskas iš Kauno technologijos universiteto gimnazijos (mokytoja Aldona Matiukienė) ir Eglė Parachnevičiūtė iš Vilniaus licejaus (mokytoja Alma Čekauskienė), Vilniaus rajono Mickūnų gimnazijos vienuoliktokas Konstanty Keda (mokytoja Eleonora Makovska) bei dvyliktokai Rokas Petrėnas iš Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazijos (mokytoja Violeta Gudaitė) ir Giedrė Žulpaitė iš Mažeikių Merkelio Račkausko gimnazijos (mokytoja Lina Vičiulienė).

Geriausieji olimpiadoje pasirodę mokiniai bus pakviesti į tarptautinės biologijos olimpiados atrankos stovyklą. Per stovyklą paaiškės, kas Lietuvai atstovaus tarptautinėje olimpiadoje. Šių metų tarptautinė biologijos olimpiada liepos 23–30 d. bus surengta Jungtinėje Karalystėje. 50-oji Lietuvos mokinių biologijos olimpiada vyko kovo 9–11 d. Vilniaus universiteto Gyvybės mokslų centre ir Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijoje. Mokiniai sprendė teorines užduotis, atliko praktinius laboratorinius darbus. Atliktas užduotis vertino Vilniaus universiteto, Geteborgo universiteto dėstytojai ir studentai, Lietuvos edukologijos universiteto dėstytojai, Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikų gydytojai, Vilniaus universiteto Gyvybės mokslų centro darbuotojai ir studentai. ■

Naujos knygos Lietuvos medicinos bibliotekoje

Didžiapetriėnė, Janina. Vėžio biologija. (2013). Mokomoji knyga. Vilniaus universitetas. Vilnius: Petro ofsetas, 90 p.

Janušonis, Vinsas. Rizikos valdymas sveikatos priežiūros organizacijose. Sisteminė teorinė-praktinė apžvalga. Monografija. (2016). Klaipėdos universitetas. 2-oji pataisyta ir papildyta laida. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 287 p.

Kūrybiški metodai reabilitacijoje: biblioterapija ir terapinis rašymas. Recenzuota pranešimų medžiaga. (2016). Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakultetas, Sveikatos tyrimų ir inovacijų mokslo centras. Klaipėda, 151 p.

Lapinskas Vincas, Rudys Alfredas. Kardiologinių vaistų sąveikos pagrindai. Mokymo priemonė. (2016). Vilnius, 116 p.

Lietuvos Jeruzalės gydytojai. Straipsnių rinkinys. Sudarė Davidas Ščupakas. (2016). Vilnius: R. Paknio leidykla, 564 p.

Panevėžys amžių sandūroje. Konferencijos, skirtos Panevėžio miesto 500 metų jubiliejui, pranešimai. Sudarytojos – Henrika Čiplienė ir Liudvika Knizikevičienė. (2014). Panevėžys: D. Rudžio individuali įmonė, 47 p.

Praktikos mokytojo vadovas: nuo TTT kursų iki puikaus specialisto. (2016). Mokomoji knyga. Andrius Macas ir kt. Kaunas: Lietuvos

sveikatos mokslų universitetas, 44 p.

Valintėlienė, Rolanda, Janonienė Raimonda. Suaugusių asmenų fizinio aktyvumo skatinimo intervencijų veiksmingumas ir taikymo praktika Lietuvoje. (2016). Vilnius: Higienos institutas, 132 p.

Chambers, Aidan. Skaitymo aplinka: kaip suaugusieji galėtų padėti vaikams mėgautis knygomis. Iš anglų kalbos vertė Donata Andriuskevičienė. (2010). Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 91 p.

Daškus, Arvydas. Vėluma: eilės, baladės, haiku. (2016). Vilnius: BMK leidykla, 104 p.

Kirsniėnė, Gražina. Likimo spalvos: eilėraščiai. (2016). Panevėžys: Panevėžio spaustuvė, 133 p.

Knygos pagal receptą. Sudarytoja Daiva Širkaitė, redaktorė Janina Valančiūtė. (2016). Vilnius: Lietuvos medicinos biblioteka, 63 p.

Savanorio Juozo Bariso šeimos šviesa. Sudarytojos – Liudvika Knizikevičienė ir Stasė Mikeilūnienė. (2016). Panevėžys: D. Rudžio individuali įmonė, 151 p. Skiriama nepriklausomos Lietuvos šimtmečiui, už Tėvynę kovojusiems savanoriams ir jų kūrusiems žmonėms atminti.

Taika, Gediminas. Karo gydytojas šaltajame kare. Prisiminimų apysaka. Sumanytoja Regina

Vaišvilienė, redaktorė Janina Valančiūtė. (2016). Vilnius: Lietuvos medicinos biblioteka, 48 p.

Tos birželio purpurinės rasos. Medikų kūrybos rinkinys. Parengė Regina Vaišvilienė ir Ingrida Tomaševskienė, redagavo Algimantas Jasulaitis. (2016). Vilnius: Lietuvos medicinos biblioteka, 108 p.

Kaunas, Domas. Kristijono Donelaičio atminties pavidalas. (2016). Vilnius: Vilniaus universitetas, VŠĮ Akademinė leidyba, 471 p.

Šiuolaikinės medijos ir informacija: požeminiai garažai Google karalystėje. Vincas Grigas, Andrius Šuminas, Arūnas Gudiničius, Modestas Grigaliūnas. (2016). Vilnius: Akademinė leidyba, 247 p.

Červokienė, Daiva. Kaip gydo medžiai. Eugenijos Šimkūnaitės ir šiandienos vaistinininkų, žolininkų patirtis ir patarimai. (2016). Vilnius, 221 p.

Lapinskas, Vincas. Šimtas ir viena vaistų atradimo istorija. (2017). Vilnius: Margi raštai, 108 p.

Urbienė, Sigita Angelė. Toksiški junginiai, jų susidarymas aplinkoje ir maiste. (2011). Kaunas, Akademinė (Kauno r.): Aleksandro Stulginskio universiteto Leidybos centras, 324 p.

Černauskas, Andrius. Pragaro ambulatorija: dienos ir naktys skubios pagalbos skyriuje. (2016).

Vilnius: Tyto alba, 265 p.

Eringytė, Vaiva. Atvirai apie TAI: gerai pažįstama ginekologė Vaiva ir jos nepakartojami atsakymai į svarbiausius pasaulyje klausimus: mergaičių kambarys. (2016). Vilnius: Alma littera, 235 p.

Gibson, Ken. Išlaisvink vidinį Einšteiną: taikyk naujas žinias apie smegenų darbą ir pažadink vaiko protą / Ken Gibson, bendradarbiaujant su Kim Hanson ir Tanya Mitchell. Iš anglų kalbos vertė Ieva Barakauskaitė. (2017). Vilnius: Baltosios gūbės, 141 p.

Griškonytė, Aušra. Žvelk giliau: psichologo atsakymai į klausimus. (2016). Vilnius: Alma littera, 247 p.

Leskauskas, Darius. Psichodinaminė psichiatrija. Vadovėlis aukštosios mokykloms. Darius Leskauskas, Raimundas Milašiūnas, Rima Viliūnienė. (2016). Vilnius: Vaistų žinios, 211 p.

Mačiulis, Valentinas. Enciklopedinis psichiatrijos terminų žodynas. Valentinas Mačiulis, Jonas Šurkus, Aldona Lapytė. (2017). Vilnius: Presvika, 424 p.

Pozingytė, Kristina. Gyvenimas be gliuteno. (2016). Vilnius: BALTO print, 98 p. Turinyje aut.: Barbora Jarašūnė, Vaidotas Urbonas. ■

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Akademinės bendruomenės indėlis į mokslines informacijos sklaidos ir populiarinimo sistemą“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2017 m. skyrė 8 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizainerė Giedrė Zaveckienė

Redakcinė kolegija: Alyvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Raimundas Dužinskas, Vygintas Gontis, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Milena Medineckienė, Andrius Puksas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt

Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.